Şeytanın Tuzaklarına Karşı Başucu Kitabı

Kur'an ve Sahih Sünnet Işığında Görünmez Düşman, Kalkanlar ve Güçlü Mü'min Reçetesi

Oct 14, 2026 · @Suheyb

Önsöz, Amaç ve Yöntem

Bu belgenin tezi şudur: Kur'an ve sahih sünnete göre şeytanın insan üzerindeki gücü **vesvese, tezyin (süsleme) ve davet** ile sınırlıdır; asıl savaş alanı insanın kalbi, aklı ve alışkanlıklarıdır. İblis kıyamet günü bunu kendisi itiraf edecektir: "Benim size karşı hiçbir zorlayıcı gücüm yoktu; yalnızca sizi çağırdım, siz de bana uydunuz" (İbrâhîm 14/22). Dolayısıyla korunma; iman, ilim, zikir, ibadet, sağlıklı beden ve sağlıklı topluluk ile kurulan bir sistemdir.

Amaç

Belge dört kullanım için tek kaynak olarak tasarlandı:

- **Oyun tasarımı:** Düşman, tuzak ve kalkan taksonomisi (özellikle "Kim Lan Senin Patronun?" ve benzeri değer odaklı oyunlar).
- **Kitap / yayın:** Okunabilir, kaynaklı bir başucu eseri.
- **Kişisel / aile rehberi:** Günlük, haftalık ve yıllık amel programı.
- **Eğitim:** Yaş seviyelerine göre uyarlanabilir ders içeriği.

Kaynak hiyerarşisi

Seviye	Kaynak	Kullanım şekli
1	Kur'ân-ı Kerîm	Hüküm ve tasvirin temeli; sûre/âyet numarasıyla
2	Sahih ve hasen hadis (Buhârî, Müslim, Sünenler)	Ayrıntı ve uygulama; derece belirtilerek
3	Sahâbe ve tâbiûn sözleri, müfessirlerin izahı	Yorum ve bağlam; "yorum" olarak etiketlenir
4	Klasik âlimler (Gazzâlî, İbnü'l-Cevzî, İbnü'l-Kayyim, Nevevî, Belhî vb.)	Tasnif ve tecrübe birikimi
5	Modern psikoloji, psikiyatri ve nörobilim	Klinik ayrım ve uygulama; bilimsel kanıt düzeyiyle

Hadis sıhhat etiketleri

Belge boyunca her rivayetin yanında şu etiketler kullanılır:

- **[Sahih – müttefekun aleyh]**: Buhârî ve Müslim'in ikisinde birden geçer.
- **[Sahih]**: Buhârî veya Müslim'den birinde ya da sahihliği muhaddislerce kabul edilmiş.
- **[Hasen]**: Delil olarak kullanılabilir, sahihten bir derece aşağı.
- **[Zayıf / tartışmalı]**: Sadece bilgi için anılır; amel ve inanca esas alınmaz.
- **[Asılsız]**: Halk arasında yaygın ama sahih kaynağı bulunmayan söz; Ek B'de toplanmıştır.

Sünen hadislerinin derecelerinde muhaddisler arasında farklı değerlendirmeler olabilir; burada yaygın kabul gören hüküm verilmiştir. Hadis numaraları en yaygın baskılara (Buhârî ve Müslim için Fuâd Abdülbâkî numaralandırması esaslı Kitap/Bab adlarına) göredir; yayına hazırlarken bir hadis uzmanına son kontrol yaptırılması önerilir.

Çerçeve

İtikadî çerçeve Ehl-i Sünnet'tir; Mâtürîdî ve Eş'arî âlimlerin ortak görüşleri esas alınır, ihtilaflı konularda (örneğin cinin insan bedenine girmesi, sihrin hakikati) görüşler yan yana verilir. Fıkhî ayrıntılarda dört mezhebin ortak çizgisi tercih edilir.

Bu belge ne değildir

- **Tıbbi teşhis aracı değildir.** Bölüm 8'deki kırmızı bayraklardan biri görülüyorsa önce hekime başvurulmalıdır. Rukye ile tedavi birbirinin alternatifi değil, tamamlayıcısıdır.
- **Fetva değildir.** Kişisel hükümler için güvenilir bir müftü ya da İl/İlçe Müftülüğü'ne danışılmalıdır.
- **Korku kitabı değildir.** Kur'an şeytanın tuzağını "zayıf" olarak niteler (Nisâ 4/76). Belgenin amacı kaygı üretmek değil, güven ve güç kazandırmaktır.

Bölüm 1 — Kavramsal Çerçeve

İslâm'da görünmez âlem (gayb) iman esasıdır ama sınırları vahiyle çizilmiştir: cin vardır, şeytan vardır, melek vardır; fakat hiçbiri ne gaybı bilir ne de Allah'ın izni dışında bir şey yapabilir. Müttakîlerin ilk vasfı "gayba iman"dır (Bakara 2/3); gaybın ayrıntısı ise yalnızca vahiyle bilinir, hayal ve rivayet zinciri olmayan anlatılarla değil.

1.1 Cin

- **Yaratılışı:** Ateşten. "Cinleri de dumansız, saf ateşten yarattı." (Rahmân 55/15) — وَخَلَقَ الْجَانَّ مِنْ مَارِجٍ مِنْ نَارٍ. Ayrıca "nefesi yakan ateş" (nâru's-semûm) ifadesi Hicr 15/27'de geçer.

- **Hadis:** "Melekler nurdan, cinler ateşin dumansız alevinden, Âdem de size anlatılandan yaratıldı." (Müslim, Zühd 60) **[Sahih]**
- **Mükellefiyet:** "Ben cinleri ve insanları ancak bana kulluk etsinler diye yarattım." (Zâriyât 51/56). Peygamber'in risaleti onları da kapsar (Ahkâf 46/29-32; Cin 72/1-15).
- **İçlerinde iyi ve kötü vardır:** "İçimizde Müslümanlar da var, hak yoldan sapanlar da." (Cin 72/14)
- **Görünmezlik:** "O ve kabilesi sizi, sizin onları göremeyeceğiniz yerden görürler." (A'râf 7/27)
- **Kelime kökü:** ج ن ن (c-n-n) = örtülmek, gizlenmek. Cennet (ağaçlarla örtülü bahçe), cenîn (anne karnında gizli), mecnûn (aklı örtülmüş) aynı köktendir.

1.2 İblis

İblis, Âdem'e secde emrine karşı çıkan ilk isyankârın özel adıdır. Kur'an onun cinlerden olduğunu açıkça söyler: "İblis hariç hepsi secde ettiler. O cinlerdendi; Rabbinin emrinden dışarı çıktı." (Kehf 18/50) — إِلَّا إِبْلِيسَ كَانَ مِنَ الْجِنِّ فَفَسَقَ عَنْ أَمْرِ رَبِّهِ.

- **Meleklerden mi, cinlerden mi?** Âlimlerin çoğunluğu (Hasan-ı Basrî ve sonraki müfessirlerin büyük kısmı) Kehf 18/50'ye dayanarak cinlerden olduğunu söyler. Bazı selef rivayetleri onu meleklerle birlikte anılan bir varlık olarak tasvir eder. Ortak sonuç: Meleklere yönelik emrin muhatabı olmuş, ateşten yaratılmış, irade sahibi bir varlıktır.
- **İsminin anlamı:** Yaygın görüşe göre س ل ب (b-l-s) kökünden, "ümidini kesmiş" anlamındadır (karşılaştırınız: mublisûn, Rûm 30/12).
- **Asıl günahı:** Kibir ve kıyas. "Ben ondan hayırlıyım; beni ateşten, onu çamurdan yarattın." (A'râf 7/12)

1.3 Şeytan

"Şeytan" bir tür adı değil, bir **sıfattır**: Hak yoldan uzaklaşmış, azgın ve başkasını da saptırmaya çalışan her varlık. Kur'an bu sıfatı hem cinler hem insanlar için kullanır: "Böylece her peygambere insan ve cin şeytanlarını düşman kıldık." (En'âm 6/112) — شَيَاطِينَ الْإِنْسِ وَالْجِنِّ.

- **Kök tartışması:** ش ط ن (ş-t-n) = "uzaklaşmak" (Sîbeveyh ve çoğunluğun görüşü) ya da ش ي ط (ş-y-t) = "yanmak, öfkeyle tutuşmak".
- **Pratik sonuç:** Her şeytan bir cin değildir (insan da şeytanlaşabilir) ve her cin şeytan değildir (Müslüman cinler vardır).

1.4 Melek

Melekler nurdan yaratılmış, isyan etmeyen ve emredileni yapan varlıklardır (Tahrîm 66/6). Şeytanla mücadelede insanın müttefikidir: Hafaza melekleri (Ra'd 13/11), mü'minlere sekînet indiren melekler (Fussilet 41/30-31) ve hadislerde geçen "melek ilhamı" bu bağlamdadır. Meleklerin bulunduğu yer şeytanın uzaklaştığı yerdir; köpek ve suret bulunan eve rahmet meleklerinin girmediği bildirilir (Buhârî, Bed'ü'l-Halk 7; Müslim, Libâs 81) **[Sahih – müttefekun aleyh]**.

1.5 Nefs

Şeytan dışarıdan çağırır; nefs ise içeriden cevap verir. Bu ayrım korunma stratejisinin temelidir, çünkü her kötü düşünceyi şeytana yüklemek sorumluluğu dışarı atmak demektir.

Mertebe	Âyet	Niteliği
Nefs-i emmâre	Yûsuf 12/53	Kötülüğü emreden, ham nefs
Nefs-i levvâme	Kıyâme 75/2	Kendini kınayan, vicdanı uyanmış nefs
Nefs-i mutmainne	Fecr 89/27-30	Allah'ın zikriyle huzura ermiş nefs

Tasavvuf geleneği bu üçlüye mülheme, râdıye, merdıyye, kâmile gibi mertebeler ekler; bunlar âyet değil, yorumdur.

1.6 Şeytanın etki biçimlerini anlatan Kur'an terimleri

Kur'an, şeytanın etkisini tek bir kelimeyle değil, farklı yoğunluklarda birçok kavramla anlatır. Bu terim seti hem teşhis hem oyun tasarımı için temel sözlüktür.

Terim (Arapça)	Anlamı	Âyet
Vesvese (وَسْوَسَة)	Gizli, tekrarlı fısıltı	A'râf 7/20; Nâs 114/4-5
Nezğ (نَزْغ)	Dürtme, kışkırtma; özellikle öfkede	A'râf 7/200; Yûsuf 12/100
Hemezât (هَمَزَات)	Ani dürtüler, iğnelemeler	Mü'minûn 23/97
Tâif (طَائِف)	Dolaşıp yoklayan etki, geçici gaflet	A'râf 7/201
Tezyin (تَزْيِين)	Kötüyü süsleyip güzel gösterme	Hicr 15/39; Enfâl 8/48
Hutuvât (خُطُوَات)	Adım adım ilerleten tuzak	Bakara 2/168, 208; Nûr 24/21
İstizlâl (اِسْتِزْلَال)	Önceki bir günah üzerinden kaydırma	Âl-i İmrân 3/155

Terim (Arapça)	Anlamı	Âyet
İstihvâ (اِسْتِهْوَاء)	Şaşkın ve yönsüz bırakma	En'âm 6/71
İstihvâz (اِسْتِحْوَاذ)	Tamamen kuşatıp hâkim olma	Mücâdele 58/19
Ezz (أَزّ)	Durmadan kışkırtma, kaynatma	Meryem 19/83
Mess (مَسّ)	Dokunma, çarpma; hastalık veya sarsıntı	Bakara 2/275; Sâd 38/41
İnsâ (إِنْسَاء)	Unutturma	Kehf 18/63; Yûsuf 12/42
Va'd ve temenni (وَعْد، تَمَنِّي)	Boş vaat, kuru umut	Nisâ 4/120
Tahvîf (تَخْوِيف)	Korkutma	Âl-i İmrân 3/175
Emr bi'l-fahşâ (أَمْر بِالْفَحْشَاء)	Hayâsızlığı emretme	Bakara 2/169, 268
İkâ'u'l-adâve (إِيقَاع الْعَدَاوَة)	Düşmanlık ve kin sokma	Mâide 5/91; İsrâ 17/53
İğvâ (إِغْوَاء)	Azdırma, yoldan çıkarma	Hicr 15/39

Bölüm 2 — Kötü Güçler Kataloğu

Kur'an ve sahih sünnette adı ya da türü belirtilen kötü güçler üç katmanda toplanır: **gaybî düşmanlar** (İblis, şeytanlar, karîn, ifrît, mârid, Hınzeb), **insan şeytanları ve kurumları** (sihirbaz, kâhin, Deccâl, tâğût) ve **içerideki düşman** (nefs-i emmâre ve hevâ). Aşağıdaki tablo hepsini tek bakışta verir; ardından her birinin ayrıntısı gelir.

2.1 Taksonomi tablosu

Varlık	Katman	Temel kaynak	Derece	Ana silahı	Ana kalkan
İblis	Gaybî – lider	Bakara 2/34; A'râf 7/11-18; Hicr 15/28-43	Kur'an	Kibir, kıyas, vaat, adım adım saptırma	İhlâs ve kulluk (Hicr 15/42)
Şeytanlar (İblis'in zürriyeti ve ordusu)	Gaybî	Kehf 18/50; Şuarâ 26/95; İsrâ 17/64	Kur'an	Vesvese, tezyin, korkutma	İstiâze, zikir

Varlık	Katman	Temel kaynak	Derece	Ana silahı	Ana kalkan
Karîn	Gaybî – kişisel	Müslim, Sıfâtü'l-Münâfıkîn 69; Zuhruf 43/36; Kâf 50/27	Sahih + Kur'an	Sürekli fısıltı, alışkanlık	Zikirle zayıflatma
İfrît	Gaybî – güçlü cin	Neml 27/39; Buhârî, Salât 75; Müslim, Mesâcid 39	Kur'an + Sahih	Fiziksel saldırı, namazı bozma	İstiâze, lanet duası, ibadet
Mârid	Gaybî – azgın	Sâffât 37/7; Tirmizî, Savm 1	Kur'an + Sahih	Semadan haber çalmaya çalışma, kışkırtma	Ramazan, oruç
Hınzeb	Gaybî – namaz şeytanı	Müslim, Selâm 68	Sahih	Namazda dikkat ve kıraat karıştırma	İstiâze + sola üç kez tef
Velhân	Gaybî – abdest vesvesesi	Tirmizî, Tahâret 43	Zayıf	Su israfı, abdest şüphesi	Sünnet ölçüsü, şüpheyi bırakma
Ummâr (ev sakinleri)	Gaybî – nötr / tehlikeli olabilir	Müslim, Selâm 139-140	Sahih	Yılan suretinde görünme	Üç gün uyarı, istiâze
Gûl	Cahiliye inancı	Müslim, Selâm 107	Sahih (inancın reddi)	Yolcuyu şaşırtma vehmi	Tevhid, ezan
İnsan şeytanları	İnsan	En'âm 6/112; Bakara 2/14; Nâs 114/6	Kur'an	Süslü söz, propaganda, akran baskısı	Uzak durma, ilim, cemaat
Sihirbaz	İnsan + cin işbirliği	Bakara 2/102; Tâhâ 20/69; Felak 113/4	Kur'an	Ayrılık, zarar, hayal	Muavvizeteyn, tevekkül
Kâhin / arrâf	İnsan + cin işbirliği	Cin 72/8-9; Buhârî, Bed'ü'l-Halk 6; Müslim, Selâm 125	Kur'an + Sahih	Sahte gayb haberi	Gaybı yalnız Allah'a nispet
Deccâl	İnsan – en büyük fitne	Müslim, Fiten 110-126	Sahih (mütevâtir mânâ)	Mucize görünümlü aldatma	Kehf'in ilk 10 âyeti, namaz sonu istiâzesi
Tâğût	Kurum / sistem	Bakara 2/256-257; Nisâ 4/60, 76	Kur'an	Allah'tan başkasına itaat ettirme	Tâğûtu reddetme
Nefs-i emmâre ve hevâ	İçerideki düşman	Yûsuf 12/53; Câsiye 45/23; Nâziât 79/40-41	Kur'an	Arzu, tembellik, ego	Tezkiye, nefsi frenleme

2.2 İblis

İblis, Âdem kıssasından itibaren insanın açık düşmanıdır (Bakara 2/168: إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ). Kıssanın dört evresi, bütün tuzakların prototipidir:

1. **Kibir:** Secde emrini reddi ve "Ben ondan hayırlıyım" kıyası (A'râf 7/12).
2. **Mühlet talebi:** Kıyamete kadar ertelenmesini istedi ve verildi (A'râf 7/14-15).
3. **Yemin:** "Beni azdırmana karşılık, andolsun ki onlar için senin dosdoğru yolunun üzerine oturacağım. Sonra önlerinden, arkalarından, sağlarından ve sollarından onlara sokulacağım." (A'râf 7/16-17)
4. **İlk operasyon:** Âdem ve Havva'ya ölümsüzlük ve sonsuz mülk vaadiyle yasak ağacı süsledi; yemin ederek "öğüt veren" rolüne büründü (A'râf 7/20-21; Tâhâ 20/120).

Sınırı: "Kullarım üzerinde senin hiçbir hâkimiyetin yoktur; ancak sana uyan azgınlar müstesna." (Hicr 15/42) İblis de bunu kabul eder: "Ancak içlerinden ihlâslı kulların müstesna." (Hicr 15/40; Sâd 38/83)

İblis'in tahtı: "İblis tahtını su üzerine kurar, sonra müfrezelerini gönderir. Ona en yakın olanı, en büyük fitneyi çıkarandır. Biri gelir: 'Şunu şunu yaptım' der; İblis: 'Bir şey yapmadın' der. Bir başkası gelir: 'Onu karısından ayırıncaya kadar bırakmadım' der; İblis onu yanına yaklaştırır ve 'Sen ne güzel işsin!' der." (Müslim, Sıfâtü'l-Münâfıkîn 67) **[Sahih]** Bu hadis, şeytanın stratejik önceliğinin **aileyi dağıtmak** olduğunu gösterir.

2.3 Şeytanlar: İblis'in zürriyeti ve ordusu

- "Beni bırakıp da onu ve soyunu (zürriyetini) dostlar mı ediniyorsunuz? Oysa onlar sizin düşmanınızdır." (Kehf 18/50)
- Ordunun teçhizatı İsrâ 17/64'te sayılır: **ses** (çağrı, müzik ve propaganda olarak yorumlanmıştır), **süvari ve piyade**, **mallara ve evlatlara ortak olma** ve **vaat**.
- "İblis'in orduları" (Şuarâ 26/95) ifadesi organize bir yapıya işaret eder.

2.4 Karîn: Kişisel şeytan

"Sizden hiçbiriniz yoktur ki cinlerden bir karîni ona görevlendirilmiş olmasın." Sahâbe: "Sana da mı ey Allah'ın Resûlü?" dedi. "Bana da. Ancak Allah ona karşı bana yardım etti, o da teslim oldu; artık bana hayırdan başkasını emretmiyor." (Müslim, Sıfâtü'l-Münâfıkîn 69) **[Sahih]**

- Karîn, zikirden yüz çevirene kalıcı olarak yerleşir: "Kim Rahmân'ın zikrini görmezlikten gelirse, biz ona bir şeytan sararız; artık o, onun ayrılmaz arkadaşıdır." (Zuhruf 43/36)
- Kıyamette karîn sorumluluğu reddeder: "Rabbimiz, onu ben azdırmadım; o zaten derin bir sapıklık içindeydi." (Kâf 50/27). Bu, "şeytan yaptırdı" mazeretinin geçersizliğinin âyetidir.

- **Pratik ders:** Karîn ortadan kaldırılamaz ama zikirle etkisizleştirilebilir.

2.5 İfrît

- Kur'an'da Süleyman (a.s.) kıssasında, Belkıs'ın tahtını getirmeyi teklif eden güçlü cin olarak geçer (Neml 27/39).
- "Dün gece cinlerden bir ifrît, namazımı bozmak için birden üzerime atıldı. Allah bana ona karşı imkân verdi; onu mescidin direklerinden birine bağlamak istedim... Sonra kardeşim Süleyman'ın duasını hatırladım" (Buhârî, Salât 75; Müslim, Mesâcid 39) **[Sahih – müttefekun aleyh]**.
- Müslim'deki başka bir rivayette Peygamber (s.a.v.) namazda kendisine ateş topuyla saldıran İblis'e karşı "Senden Allah'a sığınırım" ve "Seni Allah'ın tam lanetiyle lanetliyorum" demiştir (Müslim, Mesâcid 40) **[Sahih]**.

2.6 Mârid

- "Biz dünya semâsını yıldızlarla süsledik ve onu her azgın (mârid) şeytandan koruduk." (Sâffât 37/6-7)
- "Ramazan ayının ilk gecesi olunca şeytanlar ve azgın cinler (merede) zincire vurulur." (Tirmizî, Savm 1; İbn Mâce, Sıyâm 2) **[Sahih]**. Buhârî ve Müslim'deki rivayet "şeytanlar zincire vurulur" şeklindedir (Buhârî, Savm 5; Müslim, Sıyâm 1).
- Âlimlerin izahı: Zincirlenen, azgınların gücüdür; Ramazan'da işlenen günahlar nefsin ve alışkanlığın etkisiyle devam eder. Bu, nefsin kendi başına bir düşman olduğunun delilidir.

2.7 Hınzeb: Namaz şeytanı

Osmân b. Ebi'l-Âs (r.a.), şeytanın namazına ve kıraatine karıştığını şikâyet edince Peygamber (s.a.v.): "Bu, Hınzeb denilen bir şeytandır. Onu hissettiğinde Allah'a sığın ve soluna üç kez (tükürür gibi) tef et." Osmân: "Öyle yaptım, Allah onu benden giderdi." (Müslim, Selâm 68) **[Sahih]**

2.8 Velhân: Abdest vesvesesi

"Abdestin Velhân denilen bir şeytanı vardır; suyun vesvesesinden sakının." (Tirmizî, Tahâret 43; İbn Mâce, Tahâret 48) **[Zayıf]**. Tirmizî rivayeti kendisi güçlü bulmamıştır. Ancak anlamı sahih ilkelerle desteklenir: Peygamber (s.a.v.) bir müd su ile abdest alırdı (Buhârî, Vudû 47; Müslim, Hayz 51) ve abdestte üç defadan fazlası için "Kim bundan fazla yaparsa kötü etmiş, haddi aşmış ve zulmetmiştir" buyurdu (Ebû Dâvûd, Tahâret 52; Nesâî, Tahâret 105) **[Hasen-Sahih]**.

2.9 Ummâr: Evlerin sakinleri

"Bu evlerin sakinleri (ummâr) vardır. Onlardan birini (yılan suretinde) gördüğünüzde ona üç gün süre tanıyın; giderse ne âlâ, gitmezse onu öldürün, çünkü o kâfirdir." (Müslim, Selâm 139-140) **[Sahih]**. Hadis, Medine'de bir gencin evindeki yılanı öldürüp kendisinin de ölmesi olayı üzerine söylenmiştir. Âlimlerin çoğu bunu ev yılanlarıyla sınırlar; sırtında iki çizgi olan ve kuyruksuz (ebter) türler için istisna vardır.

2.10 Gûl ve cahiliye inançları

"Hastalık bulaşması (Allah'tan bağımsız olarak), uğursuzluk, baykuşun kötülüğü (hâme) ve gûl yoktur." (Müslim, Selâm 107) **[Sahih]**. Bu hadis, Arapların çölde yolcuyu şaşırtıp öldürdüğüne inandığı, şekil değiştiren gûl hakkındaki cahiliye inancını reddeder. İmam Nevevî ve diğerleri, reddedilenin gûlün **bağımsız güç** sahibi olduğu inancı olduğunu söyler; cinlerin aldatıcı suretlere girebilmesi başka bir meseledir.

Oyun ve yayın notu: Batıl inançları (nazar boncuğu, uğursuz sayılar, kara kedi vb.) "düşman" olarak değil, **tevhidi zedeleyen tuzak** olarak kurgulamak doğru olur.

2.11 İnsan şeytanları

- "Böylece her peygambere insan ve cin şeytanlarını düşman kıldık. Bunlar aldatmak için birbirlerine yaldızlı sözler fısıldarlar." (En'âm 6/112) — زُخْرُفَ الْقَوْلِ غُرُورًا.
- Nâs sûresi vesvesecinin hem cinlerden hem insanlardan olduğunu bildirir (Nâs 114/6).
- Modern karşılıkları: Kötü arkadaş (Furkân 25/27-29: "Keşke falancayı dost edinmeseydim"), sansasyon ve şehvet ekonomisi, ahlâki gevşeklik propagandası, "hayr" kılığına girmiş istismarcılar.

2.12 Sihirbaz

Bakara 2/102 sihri; şeytanların öğrettiği, karı ile kocayı ayırmaya yarayan, ancak **Allah'ın izni olmadan kimseye zarar veremeyen** bir fitne olarak tanımlar: وَمَا هُمْ بِضَارِّينَ بِهِ مِنْ أَحَدٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ. Sihir yedi helak edici büyük günahtan biridir (Buhârî, Vesâyâ 23; Müslim, Îmân 144) **[Sahih – müttefekun aleyh]**. "Sihirbaz nereye varsa iflah olmaz." (Tâhâ 20/69) Ayrıntı Bölüm 6'dadır.

2.13 Kâhin, arrâf ve falcı

- **Mekanizma:** Cinler semâda meleklerin konuştuğu bir sözü çalar, kâhinin kulağına fısıldar; kâhin de ona yüz yalan katar (Buhârî, Bed'ü'l-Halk 6; Müslim, Selâm 122-123) **[Sahih – müttefekun aleyh]**. Vahiy sonrasında gözetleme sıklaştırılmıştır (Cin 72/8-9).

- **Hüküm:** "Kim bir arrâfa gidip ona bir şey sorarsa kırk gece namazı kabul edilmez." (Müslim, Selâm 125) **[Sahih]**. "Kim bir kâhine gider ve söylediğini tasdik ederse, Muhammed'e indirileni inkâr etmiş olur." (Ebû Dâvûd, Tıb 21; Tirmizî, Tahâret 102) **[Sahih]**.
- **Modern formlar:** Fal, tarot, burç yorumları, kahve falı, "enerji okuma" ve "medyumluk". Hepsinin ortak noktası, gaybı Allah'tan başkasına nispet etmektir (Neml 27/65).

2.14 Deccâl

"Âdem'in yaratılışından kıyamet kopuncaya kadar Deccâl'den daha büyük bir iş (fitne) yoktur." (Müslim, Fiten 126) **[Sahih]**. Bütün peygamberler ümmetini ondan uyarmıştır (Buhârî, Fiten 26; Müslim, Fiten 100) **[Sahih – müttefekun aleyh]**.

- **Silahı:** Görünürde cennet ve cehennem getirmesi, ama cennetinin ateş, ateşinin cennet olması (Müslim, Fiten 104-105). Bu, **görünüşle hakikatin ters çevrilmesinin** prototipidir.
- **Kalkanları:** Kehf sûresinin ilk on âyetini ezberlemek (Müslim, Müsâfirîn 257) ve her namazın son oturuşunda dört şeyden Allah'a sığınmak (Müslim, Mesâcid 128). Metinleri Bölüm 5'tedir.

2.15 Tâğût

Tâğût; Allah'ın hükmü yerine itaat edilen, azgınlığın merkezi olan her otorite, kurum, put veya şeytandır. "Kim tâğûtu inkâr edip Allah'a iman ederse, kopması mümkün olmayan sağlam kulpa yapışmıştır." (Bakara 2/256) Tâğût, kötülüğün **sistemleşmiş** hâlidir; bireysel vesveseden daha geniştir. Oyun tasarımında "son boss"un kendisi değil, onun **inşa ettiği düzen** olarak işlenebilir.

2.16 İçerideki düşman: Nefs-i emmâre ve hevâ

- "Ben nefsimi temize çıkarmıyorum. Çünkü nefis, Rabbimin merhamet ettiği müstesna, kötülüğü emredicidir." (Yûsuf 12/53)
- "Hevâsını ilâh edinen kimseyi gördün mü?" (Câsiye 45/23)
- "Rabbinin makamından korkan ve nefsini hevâdan alıkoyana gelince, şüphesiz cennet onun barınağıdır." (Nâziât 79/40-41)
- **Kritik ayrım:** Şeytan bir günahtan vazgeçirildiğinde başka bir günaha geçer, çünkü amacı sizi herhangi bir şekilde düşürmektir. Nefs ise **belli bir arzuda ısrar eder**. Bir günah tekrar tekrar aynı şekilde geliyorsa kaynağı büyük ihtimalle nefistir ve çare **tezkiye ve alışkanlık değişimidir**; değişken ve rastgele geliyorsa şeytanın vesvesesidir ve çare **istiâze ve zikirdir**. Bu ayrım klasik tasavvuf literatüründe (örneğin İbnü'l-Kayyim ve Gazzâlî'de) işlenmiştir; bir yorumdur, nass değildir.

Bölüm 3 — Âdetleri, Şekilleri, Mekânları, Kabiliyetleri ve Sınırları

Sahih rivayetlere göre şeytanın davranışı öngörülebilir bir desene sahiptir: **karanlığı, pisliği, yalnızlığı, dağınıklığı ve gafleti** sever; **zikirden, ezandan, cemaatten, temizlikten ve düzenden** kaçar. Bu desen, korunmayı bir alışkanlık mimarisine dönüştürmeyi mümkün kılar.

3.1 Şekiller ve suretler

Suret	Kaynak	Derece	Not
Görünmez (asıl hâl)	A'râf 7/27	Kur'an	Normal hâlde görülmez
Kara köpek	Müslim, Salât 265	Sahih	"Siyah köpek şeytandır" (namazı kesen şeyler bağlamında)
Yılan (ev sakinleri)	Müslim, Selâm 139-140	Sahih	Üç gün uyarı hükmü
İnsan sureti (hırsız)	Buhârî, Vekâle 10	Sahih	Ebû Hüreyre'nin zekât hurmasını çalan şeytan; Âyetü'l-Kürsî'yi öğretti. Peygamber: "O yalancıdır ama sana doğru söyledi."
İnsan sureti (Sürâka)	Enfâl 8/48 ve tefsir rivayetleri	Tefsir rivayeti	Bedir'de müşriklere "Bugün size galip gelecek yok" dedi, sonra kaçtı
Rüyada temessül	Buhârî, Tâbir 3; Müslim, Rü'yâ 1-6	Sahih	Korkutucu rüyalar şeytandandır; **Peygamber'in suretine giremez** (Buhârî, İlim 38; Müslim, Rü'yâ 10)

3.2 Bedendeki giriş noktaları

- **Kan dolaşımı:** "Şeytan, insanoğlunun kanın dolaştığı yerde dolaşır." (Buhârî, İ'tikâf 11; Müslim, Selâm 23-24) **[Sahih – müttefekun aleyh].** Hadis, Peygamber'in (s.a.v.) eşi Safiyye ile görüldüğünde sahâbeyi suizandan korumak için söylenmiştir; yani dersi **şüphe ve suizan vesvesesi**dir.
- **Burun:** "Biriniz uykusundan uyanıp abdest aldığında burnunu üç defa temizlesin; çünkü şeytan onun burnunun içinde geceler." (Buhârî, Bed'ü'l-Halk 11; Müslim, Tahâret 23) **[Sahih – müttefekun aleyh]**

- **Ense düğümleri:** "Biriniz uyuduğunda şeytan ensesine üç düğüm atar ve her düğüme 'Uzun bir gecen var, uyu!' der. Uyanıp Allah'ı anarsa bir düğüm çözülür; abdest alırsa bir düğüm daha; namaz kılarsa bütün düğümler çözülür, dinç ve neşeli sabahlar." (Buhârî, Teheccüd 12; Müslim, Müsâfirîn 207) **[Sahih – müttefekun aleyh]**
- **Kulak:** Sabaha kadar uyuyup namaza kalkmayan için: "Şeytan onun kulağına bevletmiş." (Buhârî, Teheccüd 13; Müslim, Müsâfirîn 205) **[Sahih]**
- **Ağız (esneme):** "Esneme şeytandandır. Biriniz esnediğinde gücü yettiğince onu bastırsın." Müslim'deki rivayette "elini ağzına koysun, çünkü şeytan girer" ifadesi vardır (Buhârî, Edeb 125; Müslim, Zühd 56-57) **[Sahih]**
- **Doğum anı:** "Doğan her çocuğa şeytan dokunur, o da bu dokunuştan dolayı çığlık atar; Meryem ve oğlu hariç." (Buhârî, Enbiyâ 44; Müslim, Fezâil 146) **[Sahih]**

3.3 Yeme, içme ve gündelik âdetler

- **Sol el:** "Biriniz sol eliyle yiyip içmesin; çünkü şeytan sol eliyle yer ve içer." (Müslim, Eşribe 105-106) **[Sahih]**
- **Besmelesiz yemek:** Besmele çekilmeyen yemeği şeytan helâl sayar ve ortak olur; eve girerken ve yemekte Allah anılınca şeytan "Size burada ne gecelemek ne akşam yemeği var" der (Müslim, Eşribe 102-103) **[Sahih]**.
- **Düşen lokma:** "Birinizin lokması düşerse üzerindeki pisliği temizleyip yesin, onu şeytana bırakmasın." (Müslim, Eşribe 133-136) **[Sahih]**
- **Cinlerin yiyeceği:** Kemik ve hayvan tezeği; bu yüzden onlarla istincâ yasaklanmıştır (Müslim, Salât 150) **[Sahih]**.
- **Erkek-kadın halveti:** "Bir erkek bir kadınla baş başa kalırsa, üçüncüleri şeytandır." (Tirmizî, Fiten 7) **[Sahih]**
- **Gizli fısıltı:** "Gizli konuşma ancak şeytandandır; iman edenleri üzmek için." (Mücâdele 58/10)

3.4 Mekânlar

Mekân	Durum	Kaynak	Derece	Ne yapılmalı
Helâ ve banyo	Cinlerin hazır bulunduğu yer	Ebû Dâvûd, Tahâret 3; İbn Mâce, Tahâret 9	Sahih	Girerken dua (Bölüm 5)
Deve ağılları	"Şeytanlardan yaratılmıştır" denilen yer; namaz kılınmaz	İbn Mâce, Mesâcid 12; Ahmed	Sahih	Namaz yeri seçimi

Mekân	Durum	Kaynak	Derece	Ne yapılmalı
Çarşı ve pazar	"Şeytanın sancağını diktiği yer"	Müslim, Fedâilü's-Sahâbe 100	Mevkuf (Selmân'ın sözü)	Çarşı duası, ihtiyaç kadar kalmak
Besmelesiz ve zikirsiz ev	Şeytanın gecelediği yer	Müslim, Eşribe 103	Sahih	Girişte besmele, selâm
Bakara okunmayan ev	Şeytan kaçmaz	Müslim, Müsâfirîn 212	Sahih	Evde Bakara sûresi okumak
Gölge ile güneş arası	"Şeytanın oturağı"	Ahmed, Müsned	Hasen	Tamamen birinde oturmak
Namaz saflarındaki boşluk	Şeytanın girdiği aralık	Ebû Dâvûd, Salât 93-94	Sahih	Safları sık ve düz tutmak
Yalnız yolculuk	"Tek yolcu bir şeytan, iki yolcu iki şeytan, üç yolcu kafiledir"	Ebû Dâvûd, Cihâd 79; Tirmizî, Cihâd 4	Hasen	Arkadaşla yolculuk
Cemaatten uzak yer	"Kurt sürüden ayrılanı kapar"	Ebû Dâvûd, Salât 46; Nesâî, İmâmet 48	Hasen	Cemaate bağlılık

3.5 Zamanlar

- **Akşam karanlığı:** "Gece karanlığı bastığında çocuklarınızı dışarı salmayın, çünkü şeytanlar o vakit yayılır. Gecenin bir saati geçince bırakın. Kapıları kapatın ve Allah'ın adını anın; çünkü şeytan kapalı kapıyı açmaz. Kaplarınızı örtün, lambalarınızı söndürün." (Buhârî, Bed'ü'l-Halk 11; Müslim, Eşribe 97) **[Sahih – müttefekun aleyh]**
- **Güneşin doğuşu, tam tepe noktası ve batışı:** Güneş şeytanın iki boynuzu arasında doğar ve batar; bu vakitlerde namaz kılınmaz (Buhârî, Bed'ü'l-Halk 11; Müslim, Müsâfirîn 290) **[Sahih]**.
- **Ezan ve kamet:** "Namaz için ezan okunduğunda şeytan ezanı duymamak için yellenerek kaçar. Ezan bitince geri gelir; kamet getirilince yine kaçar; kamet bitince gelip kişiyle kalbi arasına girer ve 'Şunu hatırla, bunu hatırla' der; ta ki kişi kaç rekât kıldığını bilemez." (Buhârî, Ezân 4; Müslim, Salât 16-19) **[Sahih – müttefekun aleyh]**
- **Ramazan:** Şeytanlar zincirlenir, cennet kapıları açılır (Buhârî, Savm 5; Müslim, Sıyâm 1) **[Sahih]**.

- **Uyku ve uyanış:** Ense düğümleri (3.2) ve kötü rüyalar.
- **Öfke anı:** Şeytanın en hızlı girdiği an; Bölüm 5'te kalkanları var.

3.6 Kabiliyetler ve sınırlar

Kur'an'ın şeytan hakkındaki dengesi şudur: Gerçek bir düşmandır ama Allah'a karşı hiçbir gücü yoktur. Aşağıdaki tablo kabiliyetleri ve onlara karşılık gelen ilâhî sınırları yan yana koyar.

Kabiliyet	Delil	Sınırı	Delil
Fısıldama, vesvese	Nâs 114/4-5	Zorlayıcı gücü yok, sadece çağırır	İbrâhîm 14/22
Unutturma	Kehf 18/63	İhlâslı kullara hâkimiyeti yok	Hicr 15/40-42
Korkutma	Âl-i İmrân 3/175	Tuzağı zayıftır	Nisâ 4/76
Suret değiştirme	Buhârî, Vekâle 10	Peygamber suretine giremez	Buhârî, İlim 38
Hızlı hareket, güç (ifrît)	Neml 27/39	Gaybı bilmez	Sebe 34/14
Gökten haber çalma	Buhârî, Bed'ü'l-Halk 6	Alev ile kovulur; vahiy korunmuştur	Cin 72/8-9; Hicr 15/9, 17-18
Mal ve evlada ortak olma	İsrâ 17/64	Besmele ve dua ile engellenir	Buhârî, Vudû 8
Bedene dokunma (mess)	Bakara 2/275; Sâd 38/41	Allah'ın izni olmadan zarar veremez	Bakara 2/102
Sağdan, soldan, önden, arkadan gelme	A'râf 7/17	Üstten gelemez (rahmet yönü)	İbn Abbas'ın tefsiri; yorum
Saptırmaya kıyamete kadar devam	A'râf 7/14-17	Tövbe kapısı kapanmaz	Zümer 39/53
Takvâ sahibini yoklama	A'râf 7/201	Takvâ sahibi hatırlar ve gözü açılır	A'râf 7/201
Cesur insanı hedefleme	Genel	Ömer'in yolundan kaçar	Buhârî, Fedâilü's-Sahâbe 6; Müslim, Fedâilü's-Sahâbe 22

Temel sonuç: Şeytan bir **fırsatçıdır**. Kendi gücü yoktur, insanın açık bıraktığı kapıları kullanır. Korunmanın mantığı, kapıları kapatmak ve kalbi zikirle meşgul tutmaktır. Peygamber'in (s.a.v.) karanlıkta kapıları kapatma emri, hem fiziksel hem manevî bir metafordur: "Şeytan kapalı kapıyı açmaz."

Bölüm 4 — Âdem'den Bugüne Şeytanın Tuzak Stratejileri

Şeytanın stratejisi Âdem kıssasından beri değişmemiştir: **kötüyü iyi isimle süsle, adım adım götür, insanı kendi zaafından yakala ve sonunda yalnız bırak.** Taktikler çağa göre değişir ama bu dört hamle sabittir.

4.1 Prototip: Cennetteki ilk operasyonun anatomisi

Hamle	Âyet	Taktik	Bugünkü karşılığı
1. Yakınlık kurmak	A'râf 7/20	Fısıltı ile yaklaşma	Bildirim, akış, "sadece bir bakayım"
2. Yasağın gerekçesini çarpıtmak	A'râf 7/20	"Rabbiniz sizi melek olmayasınız diye yasakladı"	"Bu kural seni kısıtlamak için var"
3. Yeniden isimlendirmek	Tâhâ 20/120	Yasak ağaca "ebedîlik ağacı" demek	Faize "faiz değil, getiri", içkiye "sosyal içicilik"
4. Arzuya hitap etmek	Tâhâ 20/120	Ölümsüzlük ve bitmeyen mülk vaadi	Gençlik, statü, sonsuz zenginlik vaadi
5. Güven sağlamak	A'râf 7/21	Yeminle "Ben sizin iyiliğinizi isteyenlerdenim"	Uzman, influencer, "dostça tavsiye" kılığı
6. Adım adım indirmek	A'râf 7/22	فَدَلَّاهُمَا بِغُرُورٍ — aldatarak aşağı sarkıttı	Küçük tavizlerin birikmesi
7. Utanç ve terk	A'râf 7/22	Avretlerin açılması	Günahtan sonra yalnızlık ve suçluluk

Kıssanın çözümü: Âdem ve Havva hemen tövbe ettiler: "Rabbimiz! Biz kendimize zulmettik. Eğer bizi bağışlamaz ve bize merhamet etmezsen mutlaka kaybedenlerden oluruz." (A'râf 7/23) — رَبَّنَا ظَلَمْنَا أَنْفُسَنَا وَإِنْ لَمْ تَغْفِرْ لَنَا وَتَرْحَمْنَا لَنَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ. İblis'in hatası **ısrar ve mazeret** idi ("Sen beni azdırdın", A'râf 7/16); Âdem'in kurtuluşu **itiraf ve tövbe** oldu. İnsanlık tarihindeki iki yol bu iki tepkidir.

4.2 Nesiller boyu adım adım: Şirkin doğuşu

İbn Abbâs (r.a.), Nûh kavminin putları Vedd, Süvâ, Yeğûs, Yeûk ve Nesr hakkında şunu anlatır: Bunlar Nûh kavminin sâlih insanlarının isimleriydi. Onlar ölünce şeytan kavimlerine, oturdukları yerlere heykellerini dikmelerini ve onların isimlerini vermelerini fısıldadı. Öyle yaptılar ama tapılmadı. O nesil ölüp ilim unutulunca, bu heykellere tapılmaya başlandı. (Buhârî, Tefsîr, Nûh 1) **[Sahih]**

Bu rivayet, şeytanın **nesiller boyu sabırla** çalıştığını gösteren en güçlü delildir: Önce iyi bir niyet (sâlihleri hatırlamak), sonra bir sembol, sonra ilmin kaybı ve en sonunda şirk.

4.3 İbnü'l-Kayyim'in yedi basamağı

İbnü'l-Kayyim el-Cevziyye (ö. 751/1350), *Bedâiu'l-Fevâid* adlı eserinde şeytanın insanı aşağıdaki basamaklarla kuşattığını anlatır. Şeytan önce en üst hedefi dener; başaramazsa bir alt basamağa iner. Bu tasnif bir yorumdur ama klasik literatürün en kullanışlı modelidir.

1. **Küfür ve şirk:** İnsanı Allah'ı ve Resûlü'nü inkâra götürmek. Başarırsa iş biter.
2. **Bid'at:** İman ettiyse onu dinde olmayan bir şeyle dindar hissettirmek. Bid'at, sahibi doğru yolda olduğunu sandığı için tövbeye en kapalı tuzaktır.
3. **Büyük günahlar (kebâir):** Sünnete bağlıysa onu büyük günahlara düşürmek, özellikle de toplumda örnek alınan biriyse.
4. **Küçük günahlar (sağâir):** Büyüklerden korunuyorsa küçükleri hafife aldırıp biriktirmek. "Küçük günahlardan sakının; onlar bir vadiye inip her biri bir çubuk getiren topluluğun, sonunda ekmeklerini pişirecek kadar odun biriktirmesi gibidir." (Ahmed, Müsned) **[Sahih]**
5. **Mubahlarla meşgul etmek:** Hiç günah işlemiyorsa onu sevapsız, cezasız mubahlarla oyalayıp ömrünü tüketmek.
6. **Faziletli olanı bırakıp daha az faziletli olanla meşgul etmek:** Hiç vakit kaybetmiyorsa, onu daha az önemli bir hayırla en önemli hayırdan alıkoymak.
7. **Kendi askerlerini musallat etmek:** Bütün basamaklarda başarısız olursa, insan şeytanlarını ona eziyet, dedikodu ve düşmanlık için kışkırtmak. Bu, peygamberlerin ve sâdıkların imtihanıdır.

İbnü'l-Kayyim'in yedi basamağı · yukarıdan aşağıya

Basamaklar aşağı indikçe tuzak incelir: Alt basamaklar günah değil, vakit ve öncelik kaybıdır; bu yüzden en çok gözden kaçanlar da onlardır.

4.4 Yolların üzerinde oturan şeytan

"Şeytan, Âdemoğlu için onun yollarının üzerine oturdu. İslâm yolunda oturdu ve 'Sen kendi dinini ve babalarının dinini bırakıp Müslüman mı olacaksın?' dedi; o ise ona isyan edip Müslüman oldu. Sonra hicret yolunda oturdu ve 'Toprağını ve göğünü bırakıp göç mü edeceksin?' dedi; o ise ona isyan edip hicret etti. Sonra cihad yolunda oturdu ve 'Savaşıp öldürülecek, karın evlenecek, malın paylaşılacak' dedi; o ise ona isyan edip cihad etti." (Nesâî, Cihâd 19; Ahmed) **[Sahih]**

Bu hadisin dersi: Şeytan **her hayırlı kararın eşiğinde, o karara özel bir argümanla** bekler. Argümanları üç türdür: gelenek ve kimlik ("babalarının dini"), konfor ve aidiyet ("toprağın, göğün") ve kayıp korkusu ("karın, malın").

4.5 Kur'an'daki taktik envanteri

Taktik	Âyet	Nasıl çalışır	Karşı hamle
Adım adım (hutuvât)	Bakara 2/168, 208; Nûr 24/21	Her adım bir öncekinden küçük görünür	İlk adımda durmak; "yaklaşmayın" ilkesi (İsrâ 17/32)
Süsleme (tezyin)	En'âm 6/43; Nahl 16/63	Kötü işi güzel ve makul gösterir	Kur'an ölçüsüyle tartmak
Uzun ümit ve erteleme	Muhammed 47/25	"Daha vakit var" dedirtir	Ölümü hatırlamak, hemen tövbe
Fakirlik korkusu	Bakara 2/268	Cömertliği engeller, cimriliği emreder	Allah'ın mağfiret ve fazl vaadi (aynı âyet)
Dostlarıyla korkutma	Âl-i İmrân 3/175	Güçlülerden korkutur	"Onlardan korkmayın, benden korkun"
Boş vaat	Nisâ 4/120; İbrâhîm 14/22	Gelecek vaadi, sonra ihanet	Vaadin sahibini sorgulamak
Düşmanlık sokma	Mâide 5/91; İsrâ 17/53	Kardeşler ve eşler arasına girer	En güzel sözü söylemek (İsrâ 17/53)
İçki ve kumar	Mâide 5/90-91	Zikirden ve namazdan alıkoyar	Kesin terk
İsraf	İsrâ 17/26-27	"Saçıp savuranlar şeytanların kardeşleridir"	Ölçülü harcama
Çıplaklık ve hayâsızlık	A'râf 7/26-27; Bakara 2/169	Tesettürü ve hayâyı aşındırır	Takvâ elbisesi
Tartışma ve cedel	En'âm 6/121	Dostlarına mü'minlerle tartışma telkin eder	İlimle cevap, gereksiz tartışmayı bırakmak
Unutturma	En'âm 6/68; Mücâdele 58/19	Allah'ı anmayı unutturur	Düzenli zikir
Kendi kendine yalan söyletme	Nisâ 4/119	Allah'ın yaratışını değiştirme emri, kuruntu	Fıtratı korumak
Kıyamette sorumluluğu reddetme	İbrâhîm 14/22; Haşr 59/16	"Ben senden uzağım" der	Bugünden sorumluluk almak

4.6 Gazzâlî'nin kalbe giriş kapıları

İmam Gazzâlî (ö. 505/1111) *İhyâu Ulûmi'd-Dîn*'in "Kalbin Acâibi" kitabında şeytanın kalbe girdiği büyük kapıları sayar. Liste bir yorumdur ama psikoloji literatürüyle (Bölüm 9) güçlü bir şekilde örtüşür.

Kapı	Neden açık kalır	Kapatma yolu
Öfke ve şehvet	Aklı devre dışı bırakır	Öfke ve bakış disiplini (Bölüm 5)
Haset ve hırs	Kişiyi kör ve sağır eder	Kanaat ve şükür
Aşırı tokluk	Şehveti güçlendirir, ibadeti ağırlaştırır	Ölçülü yemek, oruç
Süs, gösteriş ve konfor sevgisi	Dünyayı imar etmeye bağımlı kılar	Sadelik
İnsanlardan beklenti (tamah)	Riyakârlık ve dalkavukluğa iter	Beklentiyi Allah'a yöneltmek
Acelecilik	Düşünmeden hareket ettirir	Teenni; "Acele şeytandandır" (Tirmizî, Birr 66 — hasen)
Mal sevgisi ve fakirlik korkusu	Cimrilik ve haram kazanç	İnfak
Taassup ve kendini haklı görme	Kardeşliği yok eder	Hakkı her yerden almak
Kabiliyet üstü sorular	Avamı Allah'ın zâtı hakkında spekülasyona iter	Haddini bilmek, istiâze (Bölüm 5.7)
Müslümanlar hakkında suizan	Gıybet ve tecessüse götürür	Hüsnüzan (Hucurât 49/12)

4.7 İbnü'l-Cevzî'nin *Telbîsü İblîs* tasnifi

İbnü'l-Cevzî (ö. 597/1201), *Telbîsü İblîs* (İblis'in Aldatmaları) adlı eserinde şeytanın her gruba **o grubun en güçlü olduğu alandan** girdiğini gösterir: âlime ilmiyle (kibir, şöhret, münazara hırsı), âbide ibadetiyle (ucb, aşırılık, sünnetsiz zühd), zâhide zühdüyle (insanlardan kaçışı fazilet sanmak), yöneticiye gücüyle (adaletsizliği maslahat sanmak), zengine malıyla ve avama cehaletiyle. Eserin ana dersi: **Şeytanın en tehlikeli tuzağı, kötülüğü değil, yanlış uygulanmış iyiliği kullanmaktır.**

4.8 Ümitsizlik ve kendini beğenme sarkacı

Selef âlimlerinden aktarılan bir söz şöyledir: "Allah'ın emrettiği her işte şeytanın iki tuzağı vardır: ya ihmal ve gevşeklik ya da aşırılık ve taşkınlık. Hangisiyle kazanırsa ona aldırmaz." (İbnü'l-Kayyim, *İğâsetü'l-Lehfân*'da selefe nispetle). Bu söz, şeytanın iki yönlü çalıştığını gösterir:

- **Günahkâra:** "Artık senin için umut yok" der. Cevap: "De ki: Ey kendilerine karşı haddi aşan kullarım! Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin." (Zümer 39/53)
- **Âbide:** "Sen kurtuldun" der. Cevap: "Onlar, verdiklerini kalpleri ürpererek verirler." (Mü'minûn 23/60). Hz. Âişe bu âyetteki kişilerin, amelleri kabul edilmeyecek diye korkan iyiler olduğunu bildirmiştir (Tirmizî, Tefsîr 23) **[Hasen]**.

Sağlıklı mü'min **havf ve recâ** arasında durur: Hem korkar hem umar.

Bölüm 5 — Kalkanlar: Kur'an ve Sahih Sünnetteki Korunma Yolları

Korunmanın temeli bir formül değil, bir **kimliktir**: "İman edip yalnız Rablerine tevekkül edenler üzerinde onun hiçbir hâkimiyeti yoktur. Onun hâkimiyeti ancak onu dost edinenler ve Allah'a ortak koşanlar üzerindedir." (Nahl 16/99-100). Dualar ve zikirler bu kimliğin günlük ifadesidir; tılsım gibi değil, Allah'a sığınmanın sözlü hâli olarak okunur.

5.1 Kalkan sisteminin dört katmanı

Katman	İçerik	Ana delil
1. İtikadî kalkan	Tevhid, ihlâs, tevekkül, gaybı yalnız Allah'a nispet	Nahl 16/99; Hicr 15/42
2. İbadet kalkanı	Namaz, oruç, Kur'an, sadaka, cemaat	Ankebût 29/45; "Oruç kalkandır" (Buhârî, Savm 2)
3. Zikir kalkanı	İstiâze, muavvizât, sabah-akşam ve durum zikirleri	A'râf 7/200-201; Nâs ve Felak
4. Davranış kalkanı	Temizlik, kapı ve gece düzeni, bakış ve halvet disiplini, iyi arkadaş, uyku düzeni	Nûr 24/21, 30-31; Buhârî, Bed'ü'l-Halk 11

5.2 İstiâze: Ana kalkan

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ *E'ûzu billâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.* "Kovulmuş şeytandan Allah'a sığınırım."

- **Ne zaman:** Kur'an okumaya başlarken (Nahl 16/98), şeytandan bir dürtü geldiğinde (A'râf 7/200; Fussilet 41/36), öfkelendiğinde.
- **Öfke anı:** Peygamber'in (s.a.v.) yanında iki kişi tartıştı; biri çok kızmış, yüzü kızarmıştı. Peygamber: "Ben bir söz biliyorum ki onu söylese, içindeki geçer: E'ûzu billâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm." (Buhârî, Edeb 76; Müslim, Birr 109) **[Sahih – müttefekun aleyh]**
- **Takvâ sahibinin refleksi:** "Takvâ sahipleri var ya, onlara şeytandan bir vesvese dokunduğu zaman Allah'ı hatırlarlar, hemen gözleri açılır." (A'râf 7/201) — إِذَا مَسَّهُمْ طَائِفٌ مِنَ الشَّيْطَانِ تَذَكَّرُوا فَإِذَا هُمْ مُبْصِرُونَ

Kur'an'dan genişletilmiş istiâze (Mü'minûn 23/97-98):

رَبِّ أَعُوذُ بِكَ مِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاطِينِ وَأَعُوذُ بِكَ رَبِّ أَنْ يَحْضُرُونِ *Rabbi e'ûzu bike min hemezâti'ş-şeyâtîn, ve e'ûzu bike rabbi en yahdurûn.* "Rabbim! Şeytanların dürtüklemelerinden sana sığınırım. Onların yanımda bulunmalarından da sana sığınırım, Rabbim!"

5.3 Muavvizât: İhlâs, Felak ve Nâs

"Akşam ve sabah olduğunda üçer kez İhlâs, Felak ve Nâs sûrelerini oku; her şeye karşı sana yeter." (Ebû Dâvûd, Edeb 101; Tirmizî, Deavât 117) **[Hasen-Sahih]**. Peygamber (s.a.v.) her gece yatağına girince avuçlarını birleştirir, bu üç sûreyi okuyup avuçlarına üfler, sonra başından başlayarak elinin ulaştığı yerlere üç kez sürerdi (Buhârî, Fezâilü'l-Kur'ân 14) **[Sahih]**.

İhlâs (112): قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ۝ اللَّهُ الصَّمَدُ ۝ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ ۝ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ "De ki: O Allah birdir. Allah sameddir (her şey O'na muhtaç, O hiçbir şeye muhtaç değil). Doğurmamış ve doğurulmamıştır. Hiçbir şey O'na denk değildir."

Felak (113): قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ ۝ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ ۝ وَمِنْ شَرِّ غَاسِقٍ إِذَا وَقَبَ ۝ وَمِنْ شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِي الْعُقَدِ ۝ وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ "De ki: Sabahın Rabbine sığınırım; yarattığı şeylerin şerrinden, karanlığı çöktüğünde gecenin şerrinden, düğümlere üfleyenlerin şerrinden ve haset ettiğinde hasetçinin şerrinden."

Nâs (114): قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ ۝ مَلِكِ النَّاسِ ۝ إِلَٰهِ النَّاسِ ۝ مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ ۝ الَّذِي يُوَسْوِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ ۝ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ "De ki: İnsanların Rabbine, insanların Melikine, insanların İlâhına sığınırım; o sinsi vesvesecinin şerrinden. O ki insanların göğüslerine vesvese verir; cinlerden ve insanlardan."

Felak ve Nâs'ın tasarımı: Felak dışarıdan gelen dört şerden (genel yaratılmışlar, karanlık, sihir, haset) korunmak içindir; tek bir sıfatla (Rabb) sığınılır. Nâs içeriden gelen tek bir şerden (vesvese) korunmak içindir ama üç sıfatla (Rabb, Melik, İlâh) sığınılır. Müfessirlerin dikkat çektiği gibi, **iç düşman dış düşmandan daha fazla sığınma gerektirir**.

"Hannâs" kelimesi: Vesveseci, Allah anılınca geri çekilir, gafletle geri döner. İbn Abbâs'tan nakledilen yoruma göre şeytan insanın kalbi üzerine çöker; insan Allah'ı anınca siner, gafil olunca vesvese verir (Buhârî, Tefsîr, Nâs) — yorum.

5.4 Âyetü'l-Kürsî (Bakara 2/255)

Ebû Hüreyre'nin zekât hurmalarını çalan şeytan, bırakılması karşılığında ona şunu öğretti: "Yatağına girdiğinde Âyetü'l-Kürsî'yi oku; sabaha kadar Allah'tan bir koruyucu seninle olur ve şeytan sana yaklaşamaz." Peygamber (s.a.v.): "O yalancıdır ama sana doğru söyledi." (Buhârî, Vekâle 10) **[Sahih]**

اللَّهُ لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ ۚ لَا تَأْخُذُهُ سِنَةٌ وَلَا نَوْمٌ ۚ لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ ۗ مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ ۚ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ ۖ وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِمَا شَاءَ ۚ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ ۖ وَلَا يَئُودُهُ حِفْظُهُمَا ۚ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ

"Allah, O'ndan başka ilâh yoktur; diridir, kayyûmdur. O'nu ne uyuklama tutar ne de uyku. Göklerdeki ve yerdeki her şey O'nundur. İzni olmadan O'nun katında kim şefaat edebilir? O, kulların önlerindekini ve arkalarındakini bilir. Onlar O'nun ilminden, dilediği kadarı dışında hiçbir şeyi kavrayamazlar. O'nun kürsüsü gökleri ve yeri kaplamıştır. Onları koruyup gözetmek O'na ağır gelmez. O yücedir, büyüktür."

Ders: Hakikat düşmanın ağzından bile çıksa kabul edilir; ama kaynağı tasdik edilmez, vahye arz edilir.

5.5 Bakara sûresi ve son iki âyeti

- "Evlerinizi kabirlere çevirmeyin. Şeytan, içinde Bakara sûresi okunan evden kaçar." (Müslim, Müsâfirîn 212) **[Sahih]**
- "Kim geceleyin Bakara sûresinin son iki âyetini okursa ona yeter." (Buhârî, Fezâilü'l-Kur'ân 10; Müslim, Müsâfirîn 255) **[Sahih – müttefekun aleyh]**. "Yeter" kelimesi âlimlerce "gece namazı yerine geçer" ve "her kötülükten korur" diye iki şekilde açıklanmıştır.
- "Allah... iki âyet indirdi, Bakara sûresini onlarla bitirdi. Üç gece bir evde okunursa şeytan o eve yaklaşmaz." (Tirmizî, Fezâilü'l-Kur'ân 4) **[Hasen]**
- Metin: Ek A'da.

5.6 Sabah ve akşam kalkanları

1. Tevhid zikri (günde 100 kez):

لَا إِلٰهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ *Lâ ilâhe illallâhu vahdehû lâ şerîke leh, lehu'l-mülkü ve lehu'l-hamdü ve hüve alâ külli şey'in kadîr.* "Allah'tan başka ilâh yoktur; O tektir, ortağı yoktur. Mülk O'nundur, hamd O'nadır ve O her şeye kâdirdir."

Kim bunu bir günde yüz kez söylerse, on köle azat etmiş gibi sevap alır, yüz iyilik yazılır, yüz kötülüğü silinir ve **o gün akşama kadar şeytandan korunur** (Buhârî, Bed'ü'l-Halk 11; Müslim, Zikir 28) **[Sahih – müttefekun aleyh]**.

2. Hiçbir şeyin zarar veremediği isim (sabah ve akşam 3 kez):

بِسْمِ اللَّهِ الَّذِي لَا يَضُرُّ مَعَ اسْمِهِ شَيْءٌ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ *Bismillâhillezî lâ yedurru ma'asmihî şey'ün fi'l-ardı ve lâ fi's-semâi ve hüve's-semî'u'l-alîm.* "İsmiyle birlikte yerde ve gökte hiçbir şeyin zarar veremediği Allah'ın adıyla. O işitendir, bilendir."

Sabah ve akşam üçer kez söyleyene ani bir musibet dokunmaz (Ebû Dâvûd, Edeb 101; Tirmizî, Deavât 13) **[Hasen-Sahih]**.

3. Nefsin ve şeytanın şerrinden sığınma:

اللَّهُمَّ عَالِمَ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ، فَاطِرَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ، رَبَّ كُلِّ شَيْءٍ وَمَلِيكَهُ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ نَفْسِي وَمِنْ شَرِّ الشَّيْطَانِ وَشِرْكِهِ *Allâhümme âlime'l-gaybi ve'ş-şehâdeh, fâtıra's-semâvâti ve'l-ard, rabbe külli şey'in ve melîkeh, eşhedü en lâ ilâhe illâ ent, e'ûzu bike min şerri nefsî ve min şerri'ş-şeytâni ve şirkih.* "Allah'ım! Görüneni ve görünmeyeni bilen, gökleri ve yeri yoktan yaratan, her şeyin Rabbi ve sahibi! Senden başka ilâh olmadığına şahitlik ederim. Nefsimin şerrinden, şeytanın şerrinden ve şirkinden (şirke çağrısından) sana sığınırım."

Ebû Bekir'e (r.a.) sabah, akşam ve yatarken söylemesi öğretilmiştir (Ebû Dâvûd, Edeb 101; Tirmizî, Deavât 14) **[Sahih]**. Bu dua, **nefs ve şeytanı ayrı ayrı anarak** Bölüm 1.5'teki ayrımın pratik karşılığıdır.

4. Seyyidü'l-istiğfâr (sabah ve akşam):

اللَّهُمَّ أَنْتَ رَبِّي لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، خَلَقْتَنِي وَأَنَا عَبْدُكَ، وَأَنَا عَلَىٰ عَهْدِكَ وَوَعْدِكَ مَا اسْتَطَعْتُ، أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا صَنَعْتُ، أَبُوءُ لَكَ بِنِعْمَتِكَ عَلَيَّ، وَأَبُوءُ بِذَنْبِي فَاغْفِرْ لِي، فَإِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ *Allâhümme ente rabbî lâ ilâhe illâ ente, halaktenî ve ene abdük, ve ene alâ ahdike ve va'dike mesteta'tü, e'ûzu bike min şerri mâ sana'tü, ebû'u leke bi ni'metike aleyye, ve ebû'u bi zenbî fağfir lî, fe innehû lâ yağfiru'z-zünûbe illâ ent.* "Allah'ım! Sen benim Rabbimsin, senden başka ilâh yoktur. Beni sen yarattın, ben senin kulunum. Gücüm yettiğince sana verdiğim söz ve ahid üzereyim. Yaptıklarımın şerrinden sana sığınırım. Bana verdiğin nimetini itiraf ederim, günahımı da itiraf ederim. Beni bağışla; çünkü günahları senden başka bağışlayan yoktur."

Gündüz yakîn ile söyleyip akşam olmadan ölen ve gece söyleyip sabah olmadan ölen cennet ehlindendir (Buhârî, Deavât 2) **[Sahih]**. Bu dua, Âdem'in tövbe modelinin (4.1) günlük formudur: **itiraf, aidiyet ve af dileme.**

5.7 Durum kalkanları

Durum	Okunacak / yapılacak	Kaynak	Derece
Evden çıkarken	**بِسْمِ اللَّهِ، تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ، لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ** — "Allah'ın adıyla. Allah'a tevekkül ettim. Güç ve kuvvet ancak Allah'ladır." Ona "Doğru yola iletildin, yeterli kılındın, korundun" denir ve şeytan ondan uzaklaşır.	Ebû Dâvûd, Edeb 103; Tirmizî, Deavât 34	Sahih
Eve girerken	Besmele ve selâm; şeytan "Burada ne gecelemek ne yemek var" der.	Müslim, Eşribe 103	Sahih
Helâya girerken	Önce **بِسْمِ اللَّهِ**, sonra **اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْخُبُثِ وَالْخَبَائِثِ** — "Allah'ım! Erkek ve dişi şeytanlardan (veya pislik ve kötülüklerden) sana sığınırım."	Buhârî, Vudû 9; Müslim, Hayz 122; besmele için Tirmizî, Salât 431	Sahih
Mescide girerken	**أَعُوذُ بِاللَّهِ الْعَظِيمِ وَبِوَجْهِهِ الْكَرِيمِ وَسُلْطَانِهِ الْقَدِيمِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ** — "Kovulmuş şeytandan, yüce Allah'a, O'nun kerîm zâtına ve ezelî saltanatına sığınırım." Şeytan: "Bu benden bütün gün korundu" der.	Ebû Dâvûd, Salât 18	Sahih

Durum	Okunacak / yapılacak	Kaynak	Derece
Bir yerde konaklarken	**أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ** — "Yarattığı şeylerin şerrinden Allah'ın eksiksiz kelimelerine sığınırım." Oradan ayrılıncaya kadar hiçbir şey ona zarar vermez.	Müslim, Zikir 54-55	Sahih
Çocukları korumak	**أُعِيذُكُمْ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّةِ مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ وَهَامَّةٍ وَمِنْ كُلِّ عَيْنٍ لَامَّةٍ** — "Sizi her şeytandan, her zehirli hayvandan ve her kötü gözden Allah'ın eksiksiz kelimelerine emanet ederim." Peygamber Hasan ve Hüseyin'i böyle korurdu; İbrâhîm (a.s.) de İsmâil ve İshâk'ı. (Tek erkek çocuk için أُعِيذُكَ, kız için أُعِيذُكِ)	Buhârî, Enbiyâ 10	Sahih
Yemeğe başlarken	**بِسْمِ اللَّهِ**; unutulursa hatırlanınca **بِسْمِ اللَّهِ أَوَّلَهُ وَآخِرَهُ**. Sağ elle yemek.	Ebû Dâvûd, Et'ime 15; Tirmizî, Et'ime 47; Müslim, Eşribe 105	Sahih
Eşiyle birleşmeden önce	**بِسْمِ اللَّهِ، اللَّهُمَّ جَنِّبْنَا الشَّيْطَانَ وَجَنِّبِ الشَّيْطَانَ مَا رَزَقْتَنَا** — "Allah'ın adıyla. Allah'ım! Bizi şeytandan uzak tut, bize vereceğin çocuktan da şeytanı uzak tut." Bu birleşmeden çocuk olursa şeytan ona zarar veremez.	Buhârî, Vudû 8; Müslim, Nikâh 116	Sahih – müttefekun aleyh

Durum	Okunacak / yapılacak	Kaynak	Derece
Akşam karanlığında	Kapıları besmeleyle kapatmak, kapları örtmek, çocukları içeri almak, yatarken ateş ve lambaları söndürmek.	Buhârî, Bed'ü'l-Halk 11; Müslim, Eşribe 97	Sahih – müttefekun aleyh
Garip bir ses veya korku	Ezan okumak. Süheyl b. Ebî Sâlih'in babası: "Bir ses duyarsan ezan oku; Ebû Hüreyre'nin Peygamber'den naklettiğini duydum: Şeytan ezanı duyunca kaçar."	Müslim, Salât 18	Sahih
Öfke	İstiâze; ayaktaysa oturmak, geçmezse uzanmak; susmak.	Buhârî, Edeb 76; Ebû Dâvûd, Edeb 4	Sahih
Esneme	Bastırmak, elini ağzına koymak, ses çıkarmamak.	Buhârî, Edeb 125; Müslim, Zühd 57	Sahih
Namazda vesvese	İstiâze ve sola üç kez hafif tef (Hınzeb hadisi).	Müslim, Selâm 68	Sahih
Namazda rekât şüphesi	Kesin olanı esas alıp sehiv secdesi yapmak; bu secde "şeytanı rezil eder".	Müslim, Mesâcid 88	Sahih
Kötü rüya	Sola üç kez tef, üç kez istiâze, yan değiştirmek, kimseye anlatmamak, istenirse kalkıp namaz kılmak. Rüya ona zarar vermez.	Buhârî, Tâbir 3, 14; Müslim, Rü'yâ 2-6	Sahih
Akîde vesvesesi ("Allah'ı kim yarattı?")	"Âmentü billâh" demek, Allah'a sığınmak ve **düşünceyi kesip bırakmak**.	Buhârî, Bed'ü'l-Halk 11; Müslim, Îmân 212-214	Sahih

Durum	Okunacak / yapılacak	Kaynak	Derece
Yalnız kalma ve bakış	Gözü haramdan sakınmak; yabancı kadın/erkekle halvetten kaçınmak.	Nûr 24/30-31; Tirmizî, Fiten 7	Kur'an + Sahih
Çarşıya girerken	**لَا إِلٰهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، يُحْيِي وَيُمِيتُ وَهُوَ حَيٌّ لَا يَمُوتُ، بِيَدِهِ الْخَيْرُ، وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ**	Tirmizî, Deavât 36; İbn Mâce, Ticârât 40	Hasen (bazı muhaddislerce zayıf)

5.8 Deccâl ve büyük fitnelere karşı

Her namazın son oturuşunda (selâmdan önce):

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ جَهَنَّمَ، وَمِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ، وَمِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ، وَمِنْ شَرِّ فِتْنَةِ الْمَسِيحِ الدَّجَّالِ *Allâhümme innî e'ûzu bike min azâbi cehennem, ve min azâbi'l-kabr, ve min fitneti'l-mahyâ ve'l-memât, ve min şerri fitneti'l-mesîhi'd-deccâl.* "Allah'ım! Cehennem azabından, kabir azabından, hayatın ve ölümün fitnesinden ve Mesîh Deccâl'in fitnesinin şerrinden sana sığınırım." (Müslim, Mesâcid 128) **[Sahih]**

Kehf sûresi: "Kim Kehf sûresinin başından on âyeti ezberlerse Deccâl'den korunur." (Müslim, Müsâfirîn 257) **[Sahih]**. Cuma günü Kehf okuyana iki Cuma arası nur verildiği rivayeti (Hâkim, Beyhakî) birçok muhaddis tarafından sahih kabul edilmiştir **[Sahih / mevkuf-merfû ihtilafı]**. Kehf sûresi dört büyük fitneyi (iman: Ashâb-ı Kehf; mal: iki bahçe sahibi; ilim: Mûsâ ve Hızır; güç: Zülkarneyn) anlatır ve Deccâl'in kullanacağı dört aracın panzehiridir. Bu yorum çağdaş müfessirlerde yaygındır.

5.9 İbadet kalkanları

- **Namaz:** "Namaz hayâsızlıktan ve kötülükten alıkoyar." (Ankebût 29/45). Beş vakit namaz, şeytanın düğümlerini çözen günlük ritimdir (3.2).
- **Oruç:** "Oruç bir kalkandır (cunne)." (Buhârî, Savm 2, 9; Müslim, Sıyâm 162-163) **[Sahih]**. Evlenmeye gücü yetmeyen gençler için de oruç bir kalkandır (Buhârî, Nikâh 2; Müslim, Nikâh 1) **[Sahih]**.
- **Kur'an:** Hem şifa hem rahmettir (İsrâ 17/82; Yûnus 10/57). Düzenli okunan ev şeytandan arınır (5.5).
- **Sadaka:** Fakirlik korkusu şeytandandır (Bakara 2/268); infak bu korkuyu kıran fiili istiâzedir.
- **Cemaat:** "Cemaate sarılın. Şeytan tek kişiyle beraberdir; ikiden daha uzaktır." (Tirmizî, Fiten 7) **[Sahih]**.

- **Lâ havle ve lâ kuvvete illâ billâh:** Cennet hazinelerinden bir hazinedir (Buhârî, Deavât 50; Müslim, Zikir 44) **[Sahih – müttefekun aleyh]**. Kuvvetin kaynağını Allah'a bağlayan bu söz, gücü kendine nispet eden İblis'in kibrine doğrudan cevaptır.
- **Tövbe ve istiğfar:** Âdem'in kalkanı. Peygamber (s.a.v.) günde yüzden fazla istiğfar ederdi (Müslim, Zikir 41-42) **[Sahih]**.

5.10 Günlük kalkan çizelgesi

Zaman	Kalkan	Süre
Uyanınca	Allah'ı anmak, abdest, burun temizliği (3 kez), sabah namazı	10 dk
Sabah (fecirden güneş doğuşuna)	Âyetü'l-Kürsî; İhlâs, Felak, Nâs (3'er); "Bismillâhillezî..." (3); "Allâhümme âlime'l-gayb..."; Seyyidü'l-istiğfâr	10 dk
Gün içinde	Tevhid zikri (100), her işe besmele, evden çıkış duası, beş vakit namaz ve son oturuşta dört istiâze	Dağınık
Akşam (ikindiden yatsıya)	Sabah zikirlerinin tekrarı; kapıları kapatmak, çocukları içeri almak	10 dk
Yatarken	Abdest; sağ yan; Âyetü'l-Kürsî; Bakara son iki âyet; muavvizâtı avuçlara okuyup bedene sürmek; 33 sübhânallâh, 33 elhamdülillâh, 34 Allâhu ekber	10 dk
Haftalık	Cuma günü Kehf sûresi; evde Bakara sûresi; pazartesi-perşembe orucu (isteğe bağlı)	1-2 saat

Bölüm 6 — Sihir, Nazar ve Cin Musallatı

Üç konuda da Ehl-i Sünnet'in ortak çizgisi aynıdır: **Bunlar gerçek olabilir, ama Allah'ın izni dışında hiçbir etkileri yoktur; korunma ve tedavi tevhid içinde kalmalı, şirk ve istismara kapı açılmamalıdır.** Ayrıntılarda ise âlimler arasında ciddi ve meşru ihtilaflar vardır.

6.1 Sihir

Kur'an'daki temel metin (Bakara 2/102): Şeytanlar insanlara sihri öğretiyordu. Hârût ve Mârût da "Biz ancak bir imtihanız, sakın küfre girme" demeden kimseye bir şey öğretmezdi. İnsanlar onlardan karı ile kocanın arasını ayıracak şeyler öğreniyordu. **Oysa**

Allah'ın izni olmadan onunla kimseye zarar veremezlerdi. Kendilerine zarar verecek, fayda vermeyecek şeyleri öğreniyorlardı.

Sihrin hakikati hakkındaki görüşler:

Görüş	Savunanlar	Delilleri
Sihrin hakikati ve gerçek etkisi vardır (Allah'ın izniyle)	Ehl-i Sünnet âlimlerinin çoğunluğu; dört mezhep fakihlerinin büyük kısmı	Bakara 2/102 ("zarar veremezlerdi, ancak Allah'ın izniyle"); Felak 113/4; Peygamber'e yapılan sihir hadisi
Sihir göz boyama, hile ve telkindir; maddi hakikati yoktur	Mu'tezile; Hanefî âlim Ebû Bekir el-Cessâs; bazı çağdaş âlimler	Tâhâ 20/66 ("ipleri ve sopaları ona koşuyormuş gibi göründü"); A'râf 7/116 ("insanların gözlerini büyülediler")

Her iki görüşün ortak noktası: Sihrin **bağımsız bir gücü yoktur** ve sihirbaz "nereye varsa iflah olmaz" (Tâhâ 20/69).

Peygamber'e (s.a.v.) yapılan sihir: Lebîd b. A'sam'ın yaptığı sihir sebebiyle Peygamber bir süre yapmadığı bir işi yaptığını sanmış; rüyada iki melek sihrin yerini (Zervân kuyusu) bildirmiş, Muavvizeteyn inmiş ve sihir çözülmüştür (Buhârî, Tıb 47-50; Müslim, Selâm 43) **[Sahih – müttefekun aleyh]**. Çoğunluk hadisi kabul eder ve etkinin **risalet ve vahiyle değil, gündelik bedenî işlerle** sınırlı kaldığını söyler. Cessâs ve bazı çağdaş âlimler ise peygamberin ismeti gerekçesiyle hadisi tevil veya tenkit eder.

Hüküm:

- Sihir yapmak, helak edici yedi büyük günahtan biridir (Buhârî, Vesâyâ 23; Müslim, Îmân 144) **[Sahih – müttefekun aleyh]**. Şirk içeren (şeytana yakarma, ona kurban vb.) sihir küfürdür.
- Sihri sihirle bozmak (nüşre) yasaktır: Peygamber'e nüşre sorulduğunda "O şeytanın işidir" buyurdu (Ebû Dâvûd, Tıb 9) **[Sahih]**.
- Sihri meşru yolla bozmak: Rukye-i şer'iyye, dua, muavvizât ve sihir maddesi bulunursa imha edilmesi (Bölüm 7).

Sihrin belirtileri hakkında uyarı: Rukye literatüründe "sihir belirtileri" diye verilen listeler (baş ağrısı, eşler arasında soğukluk, işlerin ters gitmesi, kötü rüyalar vb.) **sahih bir nassa dayanmaz** ve büyük ölçüde tıbbi, psikolojik ve ilişkisel sorunlarla örtüşür. Bu listeler kişiyi gereksiz şüpheye, aile içi suçlamaya ("kayınvalidem büyü yaptı") ve istismarcılara yönlendirebilir.

6.2 Nazar (göz değmesi) ve haset

- "Nazar haktır." (Buhârî, Tıb 36; Müslim, Selâm 41) **[Sahih – müttefekun aleyh]**
- "Kaderi geçecek bir şey olsaydı nazar geçerdi. Yıkanmanız istendiğinde yıkanın." (Müslim, Selâm 42) **[Sahih]**
- Kur'an: "İnkâr edenler zikri (Kur'an'ı) işittiklerinde neredeyse seni gözleriyle devirecekler." (Kalem 68/51). Yâkub (a.s.) oğullarına şehre farklı kapılardan girmelerini öğütlemiştir (Yûsuf 12/67); müfessirlerin çoğu bunu nazardan korunma olarak yorumlar.
- **Âmir b. Rebîa ve Sehl b. Huneyf olayı:** Âmir, Sehl'in güzelliğine hayranlıkla bakınca Sehl düşüp bayıldı. Peygamber (s.a.v.): "Biriniz kardeşini neden öldürüyor? Hoşuna giden bir şey gördüğünde ona bereket dilemedin mi?" buyurdu ve Âmir'e abdest suyunu Sehl'e dökmesini emretti (Mâlik, Muvatta, Ayn 1-2; İbn Mâce, Tıb 32) **[Sahih]**.

Nazardan korunma ve tedavi:

Durum	Yapılacak	Delil
Hoşuna giden bir şey gördüğünde	**مَا شَاءَ اللَّهُ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ** ("Allah'ın dilediği olur, kuvvet ancak Allah'ındır") veya **بَارَكَ اللَّهُ فِيهِ** ("Allah ona bereket versin") demek	Kehf 18/39; Muvatta, Ayn 1
Günlük koruma	Muavvizât, Âyetü'l-Kürsî, çocuklar için "Uîzükum bi kelimâtillâh..."	Bölüm 5
Nazar değdiren biliniyorsa	Onun abdest suyuyla (sünnete uygun usulle) yıkanmak; nazar değdirenin bunu kabul etmesi	Müslim, Selâm 42; Muvatta, Ayn 2
Tedavi	Rukye; Peygamber nazar için rukye yapılmasını emretti	Buhârî, Tıb 35; Müslim, Selâm 57

Nazar boncuğu, muska ve temime: "Rukyeler (şirk içerenler), temîmeler (muskalar) ve tivele (sevgi büyüsü) şirktir." (Ebû Dâvûd, Tıb 17; İbn Mâce, Tıb 39) **[Sahih]**. "Kim temîme asarsa şirk koşmuş olur." (Ahmed, Müsned) **[Sahih]**. Nazar boncuğu, at nalı, kırmızı kurdele ve benzeri nesnelere koruyucu güç atfetmek bu hükmün kapsamındadır. Kur'an âyeti yazılı muskalar hakkındaki ihtilaf Bölüm 7.5'tedir.

6.3 Cin musallatı ve "cin çarpması" (sar')

Kur'an'daki temel ifade: "Faiz yiyenler, ancak şeytanın çarparak sersemlettiği kimsenin kalktığı gibi kalkarlar." (Bakara 2/275) — كَمَا يَقُومُ الَّذِي يَتَخَبَّطُهُ الشَّيْطَانُ مِنَ الْمَسِّ.

Görüşler:

Görüş	Savunanlar	Delil ve gerekçe
Cin insan bedenine girebilir ve sara benzeri durumlara yol açabilir	Ebü'l-Hasen el-Eş'arî'nin *Makâlât*'ta Ehl-i Sünnet'e nispet ettiği görüş; Ahmed b. Hanbel; İbn Teymiyye; Şiblî'nin *Âkâmü'l-mercân*'ı; günümüz rukye literatürünün çoğu	Bakara 2/275'in zahiri; kan dolaşımı hadisi; Osmân b. Ebi'l-Âs'ın namazda yaşadığı ve Peygamber'in "Çık ey Allah'ın düşmanı!" dediği rivayet (İbn Mâce, Tıb 46 — sahih kabul edilir)
Cin bedene girmez; "mess" mecazdır veya Arapların inancına göre yapılmış bir benzetmedir	Mu'tezile (Kâdî Abdülcebbâr); bazı müfessirler (Zemahşerî); bazı çağdaş ilahiyatçılar ve Türkiye'deki akademik çevrelerde yaygın görüş	İbrâhîm 14/22 (şeytanın zorlayıcı gücü yok); Hicr 15/42; vesveseden öteye geçen bir gücün nassla sabit olmadığı
Ara görüş: Şeytanın bedene etkisi mümkündür ama nadirdir ve teşhisi gayba dairdir; hastalığın çoğu tıbbi sebeplidir	Birçok çağdaş âlim ve Müslüman psikiyatrist	Ümmü Züfer hadisi (aşağıda); tedavi emreden hadisler

Kritik hadis: Ümmü Züfer. Siyah bir kadın Peygamber'e (s.a.v.) gelip "Ben sara nöbeti geçiriyorum ve açılıyorum; Allah'a dua et" dedi. Peygamber: "İstersen sabret, sana cennet var; istersen sana şifa vermesi için Allah'a dua edeyim." Kadın: "Sabredeceğim. Ama açılmamam için dua et" dedi; o da dua etti. (Buhârî, Merdâ 6; Müslim, Birr 54) **[Sahih – müttefekun aleyh]**

Bu hadisin üç önemli dersi vardır:

1. Peygamber (s.a.v.) sarayı **otomatik olarak cine bağlamamış**, "cin çıkarma" yapmamıştır.
2. Hastalığa sabır, ibadet değerinde bir kazanımdır.
3. Dua ve tedavi birlikte mümkündür; Peygamber ayrıca "Allah, şifasını yaratmadığı hiçbir hastalık yaratmamıştır" buyurmuştur (Buhârî, Tıb 1) **[Sahih]** ve "Ey Allah'ın kulları, tedavi olun" emretmiştir (Ebû Dâvûd, Tıb 1; Tirmizî, Tıb 2) **[Sahih]**.

Bu belgenin pratik tutumu: Cin musallatının teorik imkânı tartışmalı da olsa, **belirti gösteren her kişi önce tıbbi ve psikiyatrik değerlendirmeden geçmelidir.** Epilepsi, psikoz, dissosiyatif bozukluklar, depresyon, uyku felci ve OKB, halk arasında "cin" sanılan durumların büyük kısmını açıklar (Bölüm 8). Rukye bu tedaviye **eşlik edebilir** ama onun yerine geçemez.

6.4 Cinlerle iletişim ve "cinci hoca" meselesi

- "İnsanlardan bazı erkekler cinlerden bazı erkeklere sığınırlardı da onların azgınlığını artırırlardı." (Cin 72/6). Cinlerden yardım istemek, onların azgınlığını ve insanın bağımlılığını artırır.
- Cin çağırmak, cinle konuşarak "teşhis" yapmak, cinden "bilgi" almak; kâhinlik hükmüne yaklaşır ve gaybı cinlere nispet etme tehlikesi taşır (Neml 27/65; Sebe 34/14).
- Rukye sırasında konuştuğu iddia edilen "cinin" sözlerine itibar etmek ("Seni filanca büyüledi") hem **aile içinde düşmanlık** üretir hem de cinlerin yalancı olduğu bilgisine aykırıdır ("O yalancıdır", Buhârî, Vekâle 10).

Kırmızı çizgiler: Para karşılığı "büyü bozma" paketleri, darp, boğma, aç bırakma, yabancı kadınla halvet, ilaç bıraktırma ve "cin evlenmesi" gibi iddialar. Türkiye'de ve dünyada bu uygulamalar sebebiyle ölüm ve cinsel istismar vakaları yaşanmıştır; bunlar hem şer'an haram hem de suçtur.

Bölüm 7 — Rukye-i Şer'iyye

Rukye, Kur'an âyetleri, Allah'ın isim ve sıfatları ve sahih dualarla şifa ve korunma dilemektir. Sünnette meşru, hatta tavsiye edilen bir uygulamadır; ama **en faziletli hâli kişinin kendi kendine ve ailesine yaptığı rukyedir**, bir "uzmana" bağımlılık değil.

7.1 Delilleri

- **Genel izin:** "Rukyelerinizi bana arz edin. İçinde şirk olmadıkça rukyede bir sakınca yoktur." (Müslim, Selâm 64) **[Sahih]**
- **Fâtiha ile rukye:** Sahâbîler akrep sokan bir kabile reisine Fâtiha okuyarak rukye yaptılar ve iyileşti. Peygamber (s.a.v.): "Onun bir rukye olduğunu nereden bildin?" buyurdu ve aldıkları ücretten kendisine de pay ayırmalarını istedi (Buhârî, İcâre 16, Tıb 33; Müslim, Selâm 65) **[Sahih – müttefekun aleyh]**.
- **Peygamber'in kendine rukyesi:** Hastalandığında muavvizâtı okuyup kendine üflerdi; ağırlaşınca Âişe (r.anhâ) okuyup onun eliyle mesh ederdi (Buhârî, Meğâzî 83; Müslim, Selâm 50-51) **[Sahih]**.
- **Nazar için rukye emri:** Buhârî, Tıb 35; Müslim, Selâm 57 **[Sahih]**.

Daha üstün olan: "Ümmetimden yetmiş bin kişi hesapsız cennete girer. Onlar rukye istemeyen, dağlama yaptırmayan, uğursuzluğa inanmayan ve yalnız Rablerine tevekkül edenlerdir." (Buhârî, Tıb 17, 42; Müslim, Îmân 371-374) **[Sahih]**. Âlimler bundan şu sonucu çıkarır: **Rukye istemek câizdir ama istememek ve kendi kendine yapmak daha faziletlidir.** Bu hadis, "rukyeci kuyruğu" kültürüne karşı sünnetin dengesidir.

7.2 Meşruiyetin üç şartı

İbn Hacer el-Askalânî (*Fethu'l-Bârî*, Tıb bölümü) âlimlerin rukyenin câizliği için şu üç şartta ittifak ettiğini nakleder:

1. **Allah'ın kelâmı, isimleri veya sıfatlarıyla** yapılmalı.
2. **Arapça veya anlamı bilinen bir dille** yapılmalı; anlamı bilinmeyen sözler, harf ve rakam kombinasyonları olmamalı.
3. **Rukyenin kendi başına değil, Allah'ın takdiriyle etki ettiğine** inanılmalı.

7.3 Sünnetteki rukye duaları

1. Peygamber'in hasta ziyaretindeki duası:

أَذْهِبِ الْبَأْسَ رَبَّ النَّاسِ، اشْفِ أَنْتَ الشَّافِي، لَا شِفَاءَ إِلَّا شِفَاؤُكَ، شِفَاءً لَا يُغَادِرُ سَقَمًا

Ezhibi'l-be'se rabbe'n-nâs, işfi ente'ş-şâfî, lâ şifâe illâ şifâük, şifâen lâ yuğâdiru sekamâ.

"Sıkıntıyı gider ey insanların Rabbi! Şifa ver; şifa veren sensin. Senin şifandan başka şifa yoktur. Hiçbir hastalık bırakmayan bir şifa ver." (Buhârî, Tıb 38-40; Müslim, Selâm 46-48) **[Sahih – müttefekun aleyh]**

2. Cebrâil'in (a.s.) Peygamber'e yaptığı rukye:

بِسْمِ اللَّهِ أَرْقِيكَ، مِنْ كُلِّ شَيْءٍ يُؤْذِيكَ، مِنْ شَرِّ كُلِّ نَفْسٍ أَوْ عَيْنِ حَاسِدٍ، اللَّهُ يَشْفِيكَ، بِسْمِ اللَّهِ أَرْقِيكَ

Bismillâhi erkîk, min külli şey'in yü'zîk, min şerri külli nefsin ev ayni hâsid, Allâhu yeşfîk, bismillâhi erkîk.

"Allah'ın adıyla sana rukye yaparım; sana eziyet veren her şeyden, her nefsin ya da hasetçi gözün şerrinden. Allah sana şifa versin. Allah'ın adıyla sana rukye yaparım." (Müslim, Selâm 40) **[Sahih]**

3. Ağrıyan yere el koyarak: Elini ağrıyan yere koy, üç kez "Bismillâh" de, sonra yedi kez:

أَعُوذُ بِاللَّهِ وَقُدْرَتِهِ مِنْ شَرِّ مَا أَجِدُ وَأُحَاذِرُ

E'ûzu billâhi ve kudretihî min şerri mâ ecidü ve uhâziru.

"Hissettiğim ve endişe ettiğim şeyin şerrinden Allah'a ve O'nun kudretine sığınırım." (Müslim, Selâm 67) **[Sahih]**

4. Hasta ziyaretinde yedi kez:

أَسْأَلُ اللَّهَ الْعَظِيمَ رَبَّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ أَنْ يَشْفِيَكَ

Es'elullâhe'l-azîm, rabbe'l-arşi'l-azîm, en yeşfiyek.

"Büyük Arş'ın Rabbi olan yüce Allah'tan sana şifa vermesini dilerim." Eceli gelmemişse Allah ona şifa verir (Ebû Dâvûd, Cenâiz 12; Tirmizî, Tıb 32) **[Sahih]**.

7.4 Rukyede okunan âyetler

Âyet grubu	Konu	Sünnetle bağlantısı
Fâtiha	Hamd, tevhid, hidayet	Doğrudan sünnet (akrep hadisi)
Âyetü'l-Kürsî (Bakara 2/255)	Allah'ın hayat, kayyûmiyet ve ilmi	Doğrudan sünnet (koruma)
Bakara 2/1-5 ve 285-286	İman ve dua	Sünnetteki faziletlerden çıkarım
İhlâs, Felak, Nâs	Tevhid ve istiâze	Doğrudan sünnet
A'râf 7/117-122; Yûnus 10/79-82; Tâhâ 20/65-69	Mûsâ'nın sihirbazlara galibiyeti	Konu uygunluğu; selef uygulamasından
"Şifa âyetleri": Tevbe 9/14; Yûnus 10/57; Nahl 16/69; İsrâ 17/82; Şuarâ 26/80; Fussilet 41/44	Kur'an'ın şifa oluşu	Bir araya getirilmeleri sonraki âlimlerin uygulamasıdır, nass değildir

7.5 Muska ve yazılı tılsım tartışması

- **Şirk içeren muska** (anlaşılmaz yazı, cin isimleri, yıldız tabloları, ebced vefkleri, "koruyucu" nesneler): Ehl-i Sünnet'in ittifakıyla haramdır (6.2).
- **Sadece Kur'an âyeti yazılı muska:** İhtilaflıdır.
  - Câiz görenler: Âişe ve Abdullah b. Amr'a nispet edilen rivayetler; Hanefî ve Mâlikî fakihlerin bir kısmı, belli şartlarla (temizlik, Kur'an'a saygı, etkinin Allah'tan bilinmesi).
  - Yasaklayanlar: Abdullah b. Mes'ûd ve öğrencileri; Hanbelîlerin bir kısmı. Gerekçeleri: "Temîme şirktir" hadisinin geneldir ve kapıyı açmak şirke götürür (sedd-i zerâi).
- **Bu belgenin önerisi:** Âyeti **okumak ve yaşamak**, onu bir nesneye bağlamaktan daha sağlam ve tartışmasız bir yoldur. Özellikle çocuklar için muska yerine ezberletilmiş muavvizât ve günlük dua alışkanlığı önerilir.

7.6 Kişisel ve aile içi rukye protokolü

Aşağıdaki protokol sünnetin sınırları içinde, kimseye bağımlılık oluşturmadan uygulanabilir.

1. **Niyet ve tevbe:** Abdest alınır, istiğfar edilir, Allah'ın şifa verdiğine yakîn ile başlanır.
2. **Okuma:** Fâtiha (7 kez), Âyetü'l-Kürsî (3 kez), Bakara son iki âyet, İhlâs-Felak-Nâs (3'er kez). Sihir şüphesi varsa A'râf 7/117-122 eklenir.
3. **Üfleme ve mesh:** Avuçlara okuyup üflenir ve bedene mesh edilir (Peygamber'in uygulaması).

4. **Sünnet duaları:** 7.3'teki dualar, özellikle ağrı için "E'ûzu billâhi ve kudretih..." duası.
5. **Süreklilik:** Sabah-akşam zikirleri ve evde Bakara sûresi (Bölüm 5).
6. **Tıbbi takip:** Belirtiler sürüyorsa, ağırlaşıyorsa veya Bölüm 8.4'teki kırmızı bayraklardan biri varsa **gecikmeden hekime başvurulur.** Rukye tedaviye devam ederken de sürdürülebilir.

Kur'an okunmuş su, zeytinyağı ve bal: Seleften bazı âlimlerin (Ahmed b. Hanbel'den nakledildiği üzere) Kur'an okunmuş suyu câiz gördüğü bilinmektedir. Bal (Nahl 16/69), çörek otu ("Ölüm dışında her derde şifadır", Buhârî, Tıb 7; Müslim, Selâm 88) ve zemzem ("Ne niyetle içilirse onadır", İbn Mâce, Menâsik 78 — hasen) sünnette övülmüştür. Ancak bunların **paketlenip yüksek fiyatla satılması** ve "tek tedavi" olarak sunulması istismardır.

7.7 Rukyeci seçerken kontrol listesi

Bir başkasından rukye yaptırılacaksa, aşağıdakilerden **birinin bile** "hayır" olması uzak durmak için yeterlidir.

- ☐ Okuduğu her şey anlaşılır Kur'an âyeti ve sahih dua mı?
- ☐ Hastanın tıbbi tedavisine ve ilaçlarına destek veriyor mu (ilaç bıraktırmıyor mu)?
- ☐ Darp, boğma, sıkma, aç bırakma veya korkutma uygulaması yok mu?
- ☐ Kadın hastalarla mahrem bir yakın yanındayken mi çalışıyor?
- ☐ "Cinin söylediği" bilgilerle kimseyi suçlamıyor mu?
- ☐ Fiyatı makul ve şeffaf mı; "büyü bozma paketi" satmıyor mu?
- ☐ Hastaya kendi kendine okuyabilmesini öğretiyor mu, yoksa bağımlılık mı yaratıyor?
- ☐ Ümitsizlik değil umut, korku değil tevekkül aşılıyor mu?

Peygamber (s.a.v.) sahâbeye rukyeyi **öğretti**; bir meslek ve gizli bilgi olarak saklamadı. Doğru rukye, insanı Allah'a yaklaştırır ve rukyeciye muhtaç bırakmaz.

Bölüm 8 — Psikiyatri ve Klinik Psikoloji Perspektifi

Müslüman toplumlarda psikiyatrik belirtilerin cine, sihre veya nazara bağlanması yaygındır ve bu atıf tedaviyi ciddi şekilde geciktirebilir. Riyad'da 421 şizofreni hastasının kayıtlarını inceleyen bir çalışmada tedavi edilmemiş psikoz süresinin ortancası yaklaşık 1,4 yıl bulunmuş ve bu sürenin Batı ülkelerinden uzun olduğu belirtilmiştir (Al-Fayez ve ark., 2015). 105 bilimsel metni tarayan bir derleme, psikotik belirtilerin cinlere atfedilmesinin tanı, tedavi ve hastalığın seyri üzerinde önemli etkisi olduğunu bildirir (Lim ve ark., 2015, *Transcultural Psychiatry*). Bu bölümün amacı, **hangi durumun hekime, hangisinin imama ve hangisinin ikisine birden** ait olduğunu ayırt etmeye yardım etmektir.

8.1 İslâm geleneğinde psikolojinin kökleri

- **Ebû Zeyd el-Belhî (ö. 322/934)**, *Mesâlihu'l-Ebdân ve'l-Enfüs* (Bedenlerin ve Ruhların Sağlığı) adlı eserinde ruhsal rahatsızlıkları öfke, üzüntü ve depresyon, korku ve fobiler ve takıntılı düşünceler olarak sınıflandırmıştır. Çağdaş bir analiz, Belhî'nin takıntı bozukluklarını diğer ruhsal hastalıklardan modern literatürden yaklaşık bin yıl önce ayırt ettiğini ve tarifinin DSM-5 ile uyumlu olduğunu ileri sürer (Awaad ve Ali, *Journal of Affective Disorders*). Belhî'nin önerileri arasında yalnızlıktan ve boş durmaktan kaçınmak ve düşüncelerin kaynağını anlamak vardır (JBIMA özeti); Malik Bedrî, eseri İngilizceye çevirerek onu dokuzuncu yüzyılın bilişsel davranışçı terapisi olarak tanıtmıştır (Badri, 2013).
- **Belhî'nin ana fikri:** Beden hastalanınca nefs de zayıflar; nefs hastalanınca beden de etkilenir. Bu, bugünkü biyopsikososyal modelin öncülüdür.
- **Gazzâlî**, İbn Sînâ ve İbnü'l-Kayyim de öfke, hüzün, kaygı ve takıntıyı tıbbi ve ahlâki boyutlarıyla birlikte ele almıştır. Gelenek, "her şey cin" anlayışına değil, **beden-nefs-ruh bütünlüğüne** dayanır.

8.2 Vesvese ve obsesif-kompulsif bozukluk (OKB)

İslâmî literatürde iki tür vesvese ayırt edilir: herkesin yaşadığı **gelip geçici vesvese** ve Arapçada **el-vesvâsü'l-kahrî** (zorlayıcı vesvese) denilen, günümüzde dinî temalı OKB (scrupulosity) olarak bilinen durum. Klinik literatüre göre bu durum Müslümanlara özgü bir hastalık değil, OKB'nin dinî görünümüdür ve tedavisi hem klinisyen hem de dinî bilgi sahibi biriyle iş birliği gerektirir (Yaqeen Institute).

Sünnetin vesveseye yaklaşımı, modern "maruz bırakma ve tepki önleme" (ERP) tedavisiyle şaşırtıcı biçimde örtüşür:

Sünnetteki ilke	Kaynak	Klinik karşılığı
Sahâbe, dile getirmeyi bile büyük günah saydıkları düşüncelerden şikâyet edince: "Bu apaçık imandır."	Müslim, Îmân 209 **[Sahih]**	Düşüncenin kişinin değerlerine aykırı olduğu için rahatsız ettiğini anlamak (ego-distonik düşünce)
"Vesveseyle onun hilesini boşa çıkaran Allah'a hamd olsun."	Ebû Dâvûd, Edeb 108 **[Sahih]**	Düşünceyi felaket olarak değil, önemsiz bir zihinsel olay olarak görmek
"Allah'a sığınsın ve (düşünceyi) kesip bıraksın."	Buhârî, Bed'ü'l-Halk 11; Müslim, Îmân 214 **[Sahih]**	Zihinsel kompulsiyonu (sorgulamayı, cevap aramayı) bırakmak

Sünnetteki ilke	Kaynak	Klinik karşılığı
Abdestin bozulduğundan şüphelenen kişi "ses duymadıkça veya koku almadıkça" namazdan ayrılmasın.	Buhârî, Vudû 4; Müslim, Hayz 98 **[Sahih]**	Kontrol etme ve tekrarlama davranışını engellemek
"Kesin bilgi şüpheyle ortadan kalkmaz" (fıkıh kaidesi)	Mecelle md. 4 ve fıkıh usulü	Belirsizliğe tahammül etmeyi öğrenmek
Abdestte üçten fazla yıkamak haddi aşmaktır.	Ebû Dâvûd, Tahâret 52 **[Hasen-Sahih]**	Ritüeli sınırlamak

Fıkhın ruhsatı: Fakihler, vesvesesi hastalık düzeyine ulaşmış kişinin şüphelerine itibar etmemesi gerektiğini ve bazı durumlarda (örneğin abdestin sayılması) ona kolaylık tanınacağını söylemiştir. Çağdaş bir tedavi modeli olan Geleneksel İslâmî Entegre Psikoterapi (TIIP), vesvesenin taharet ve namaz, evlilik ve boşanma, küfür ve irtidat korkusu ve günah düşünceleri olarak dört kümede toplandığını ve bu ruhsatların tedavide kullanılabileceğini belirtir (Keshavarzi ve Khan, TIIP).

Kritik uyarı: Avustralya ve İran'da imamlarla yapılan bir anket, bazı imamların vesveseli kişilere ERP yaklaşımıyla çelişen öneriler verdiğini göstermiştir (Sydney Üniversitesi tezi). "Daha çok dikkat et, abdesti tekrar al, emin olana kadar namazı yeniden kıl" tavsiyesi OKB'yi **güçlendirir**. Sünnetin tavsiyesi bunun tam tersidir: **şüpheyi bırak, devam et.**

8.3 Halk yorumu ve klinik açıklama: Ayırıcı tablo

Halk arasındaki yorum	Görülen belirti	Olası tıbbi/psikiyatrik açıklama	Ayırt ettiren ipucu
"Cin çarptı"	Bayılma, kasılma, ağızda köpük, dil ısırma, idrar kaçırma	**Epilepsi**	Kendini tekrarlayan kısa nöbetler; EEG ile doğrulanır. Suudi Arabistan'da yapılan çalışmalar epilepsinin cinlere atfedilmesinin yaygın olduğunu göstermiştir (*Seizure*, 2012).

Halk arasındaki yorum	Görülen belirti	Olası tıbbi/psikiyatrik açıklama	Ayırt ettiren ipucu
"Cin musallat oldu"	Ses duyma, takip edildiğini düşünme, tuhaf inançlar, içe kapanma	**Psikoz / şizofreni**	Haftalar-aylar içinde yavaş kötüleşme; işlevsellik kaybı
"Karabasan bastı"	Uyanırken hareket edememe, göğüste baskı, odada bir varlık görme	**Uyku felci**	Uyku ile uyanıklık arası, birkaç dakika sürer; uykusuzluk ve stres artırır
"İçine cin girdi, başkası konuşuyor"	Ses ve kişilik değişimi, sonra hatırlamama	**Dissosiyatif bozukluk** (DSM-5'te ele geçirilme biçimli dissosiyatif kimlik bozukluğu ve dissosiyatif trans)	Travma öyküsü; stresli ortamda ortaya çıkma. DSM-5, kültürel/dinî olarak kabul görmüş uygulamalar içindeki ele geçirilme hâllerini bozukluk saymaz (Dein ve Illaiee, 2013).
"Büyü yapılmış, hiçbir şeyden tat alamıyorum"	Enerjisizlik, ibadetten ve hayattan zevk alamama, ümitsizlik, uyku-iştah değişimi	**Depresyon**	İki haftadan uzun süre; çoğu gün
"Vesvese hastalığı"	Abdesti ve namazı tekrar tekrar alma, küfür korkusu, boşanma şüphesi	**Dinî temalı OKB**	Düşünce rahatsız eder; tekrar geçici rahatlama sağlar
"Cin korkutuyor"	Ani kalp çarpıntısı, nefes darlığı, ölüm korkusu	**Panik bozukluk**	10 dakikada zirveye ulaşan ataklar
"Lohusa basması / Albastı"	Doğumdan sonraki haftalarda şaşkınlık, tuhaf konuşma, bebeğe zarar düşüncesi	**Doğum sonrası psikoz**	**Tıbbi acil durumdur**

Halk arasındaki yorum	Görülen belirti	Olası tıbbi/psikiyatrik açıklama	Ayırt ettiren ipucu
"Cin girdi, deli gibi oldu"	Uykusuzluk, aşırı konuşma, büyüklük düşünceleri, sonra şaşkınlık	**Mani / deliryöz mani**	Ani başlangıç; ateş ve bilinç bulanıklığı olabilir. Benzer bir vaka *American Journal of Psychiatry*'de yayımlanmıştır (2015).
"Çocuğu cin çarptı"	İstemsiz hareketler, ses çıkarma	**Tik bozukluğu / Tourette**	Çocukluk başlangıcı; stresle artar
"Nazar değdi"	Halsizlik, solgunluk, unutkanlık	**Tiroid hastalığı, B12 eksikliği, kansızlık, hipoglisemi**	Kan testleriyle ayırt edilir
"Cinler görünüyor"	Görsel halüsinasyon, bilinç bulanıklığı	**Madde kullanımı, ilaç yan etkisi, deliryum**	Madde ve ilaç öyküsü; yaşlılarda enfeksiyon

8.4 Kırmızı bayraklar: Rukyeyi beklemeden hekime

Aşağıdaki durumlardan **herhangi biri** varsa kişi bekletilmeden acil servise (112) veya bir ruh sağlığı ve hastalıkları polikliniğine götürülmelidir. Rukye bu sürece eşlik edebilir ama onu geciktiremez.

- Kendine veya başkasına zarar verme düşüncesi ya da girişimi
- Nöbet, bayılma veya bilinç kaybı
- Yüksek ateşle birlikte şaşkınlık ve bilinç bulanıklığı
- Yemeyi ve içmeyi bırakma
- Doğumdan sonraki ilk haftalarda tuhaf davranış veya bebeğe zarar düşüncesi
- Sesler duyma, takip edildiğini düşünme ve buna bağlı ajitasyon
- Ani ve belirgin kişilik değişimi
- Alkol veya madde kullanımı, ilaç kesilmesi
- İki haftadan uzun süren ümitsizlik ve işlev kaybı

8.5 İman ile tedavinin uyumu

Peygamber (s.a.v.) tedaviyi emretmiş ("Ey Allah'ın kulları, tedavi olun", Ebû Dâvûd, Tıb 1 **[Sahih]**) ve tedavinin tevekküle aykırı olmadığını öğretmiştir: "Deveni bağla, sonra tevekkül et." (Tirmizî, Sıfatü'l-Kıyâme 60) **[Hasen]**. Psikiyatrik ilaç kullanmak, gözlük takmak veya insülin kullanmak gibi bir sebebe sarılmadır.

Dinî başa çıkma araştırmaları: Kenneth Pargament ve arkadaşlarının çalışmaları ve bu alandaki meta-analizler, **olumlu dinî başa çıkmanın** (Allah'a güven, Allah'tan destek ve anlam bulma, sabır) daha iyi psikolojik uyumla; **olumsuz dinî başa çıkmanın** ("Allah beni cezalandırıyor", "terk edildim", "şeytan beni ele geçirdi") ise daha kötü sonuçlarla ilişkili olduğunu göstermektedir. Bu bulgu, Kur'an'ın şeytanın tuzağını "zayıf" ilan etmesiyle ve Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyi yasaklamasıyla örtüşür. **Kaygı ve korku üreten bir "cin ve büyü" söylemi, şeytanın "korkutma" stratejisine (Âl-i İmrân 3/175) farkında olmadan hizmet edebilir.**

8.6 İş birliği modeli: İmam ve hekim

Dein ve Illaiee, İngiltere'deki Müslümanlarda cin ve ruh sağlığı üzerine yaptıkları incelemede dinî meslek sahipleriyle ruh sağlığı profesyonelleri arasında iş birliğini savunur (Dein ve Illaiee, 2013). Malezya'da rukyecilerle çalışan psikiyatristler de damgalanmayı ve tedavi gecikmesini azaltmak için bu iş birliğini önermiştir (Razali ve Tahir, 2017).

Önerilen akış:

1. **Tarama:** Kırmızı bayrak var mı? Varsa önce tıbbi değerlendirme.
2. **Tıbbi ve psikiyatrik değerlendirme:** Organik nedenler ve ruhsal bozukluklar araştırılır.
3. **Manevi destek:** Kişinin kendi rukyesi, ibadet düzeni, imam veya güvenilir hocayla görüşme; tıbbi tedaviyle çelişmeyen, korkuyu değil güveni artıran rehberlik.
4. **Ortak takip:** Kişinin inancına saygılı, ilacın bırakılmadığı, ailenin bilgilendirildiği ve kimsenin suçlanmadığı bir süreç.
5. **Sonuç ne olursa olsun:** Sabır, dua ve sebebe sarılma birlikte sürdürülür.

Bölüm 9 — Psikoloji, NLP, Kişisel Gelişim ve Bilinçaltı: Eleştirel Değerlendirme

Kişisel gelişim piyasasındaki tekniklerin bir kısmı hem bilimsel olarak desteklenir hem de sünnetle örtüşür; bir kısmı ise ne bilimsel kanıta ne de tevhide dayanır. Bu bölüm her tekniği iki filtreden geçirir: **Bilimsel kanıt var mı?** ve **Tevhid ve sünnetle uyumlu mu?**

9.1 Değerlendirme ölçütleri

1. **Tevhid testi:** Teknik, gücü Allah dışında bir şeye ("evren", "enerji", "kozmik titreşim", "çekim yasası") nispet ediyor mu?
2. **Gayb testi:** Geleceği bilme, "enerji okuma", "aura temizleme" gibi gaybî bir iddia var mı?
3. **Kanıt testi:** Kontrollü araştırmalarla desteklenmiş mi, yoksa yalnızca tanıklıklara mı dayanıyor?
4. **İstismar testi:** Kişiyi pahalı seminerlere, gizli bilgiye ve bir "üstada" bağımlı mı kılıyor?
5. **Benlik testi:** Kişiyi tevazu ve kulluğa mı, yoksa kibir ve "her şeyi ben yaratırım" düşüncesine mi götürüyor?

9.2 İşe yarayanlar: Bilimsel olarak desteklenen ve sünnetle örtüşen yaklaşımlar

Yaklaşım	Bilimsel durumu	Sünnetteki karşılığı
Bilişsel davranışçı terapi (BDT): Otomatik düşünceleri fark edip sorgulamak	Depresyon, kaygı ve OKB için güçlü kanıt	Şeytanın "tezyin"ini fark etmek (4.5); "Takvâ sahipleri hatırlar, gözleri açılır" (A'râf 7/201); Belhî'nin bilişsel yaklaşımı
Maruz bırakma ve tepki önleme (ERP)	OKB'nin birinci basamak psikoterapisi	Vesveseye uymamak, şüpheyi bırakmak (8.2)
Durum tetiklemeli planlar ("Eğer X olursa Y yaparım")	Gollwitzer'in "uygulama niyetleri" araştırmaları hedefe ulaşmayı belirgin şekilde artırır	Durum zikirleri: Evden çıkınca, öfkelenince, esneyince... (5.7). Sünnet bir **tetikleyici-cevap kütüphanesidir.**
Ortamı düzenlemek (cazibeden uzak durmak)	Öz denetim araştırmaları, irade gücüne güvenmek yerine ortamı değiştirmenin daha etkili olduğunu gösterir	"Zinaya yaklaşmayın" (İsrâ 17/32); halvet yasağı; şüpheliden sakınmak (Buhârî, Îmân 39)
Alışkanlık oluşturma	Yeni bir davranışın otomatikleşmesi ortalama iki ay civarında sürer ve kişiden kişiye çok değişir (Lally ve ark., 2010)	"Allah'a en sevimli amel, az da olsa devamlı olandır." (Buhârî, Rikâk 18; Müslim, Müsâfirîn 215)
Şükür egzersizleri	İyi oluş üzerinde küçük ama tutarlı olumlu etki	"Şükrederseniz artırırım" (İbrâhîm 14/7); her nimette hamd

Yaklaşım	Bilimsel durumu	Sünnetteki karşılığı
Öz değerlendirme ve günlük tutma	Hedef takibi davranış değişimini destekler	Muhâsebe: "Hesaba çekilmeden önce kendinizi hesaba çekin" (Hz. Ömer'e nispet edilen söz)
Uyku düzeni	Uyku eksikliği öfkeyi, dürtüselliği ve depresyonu artırır	Yatsıdan sonra erken yatma, gece kalkışı, kaylûle (öğle uykusu)
Fiziksel egzersiz	Hafif-orta depresyonda ilaçla karşılaştırılabilir etkiler bildirilmiştir	"Güçlü mü'min" hadisi (Bölüm 10); okçuluk, yüzme, binicilik teşviki
Sosyal destek ve aidiyet	Ruh sağlığının en güçlü koruyucu faktörlerinden	Cemaat, sıla-i rahim, "Kurt sürüden ayrılanı kapar"
Anlam ve amaç	Anlam duygusu dirençliliği artırır	"Beni ancak kulluk etsinler diye yarattım" (Zâriyât 51/56)
Bilinçli farkındalık (mindfulness)	Kaygı ve depresyon nüksünü azaltmada orta düzey kanıt	Murâkabe (Allah'ın gördüğünü bilerek yaşamak), tefekkür, namazda huşû. Budist felsefesinden değil, ihsan kavramından beslenen bir dikkat eğitimi

9.3 İşe yaramayanlar veya sorunlu olanlar

Yaklaşım	Bilimsel durumu	İtikadî sorun
NLP (Nöro-Linguistik Programlama)	Sistematik derlemeler sağlık sonuçları üzerinde etkisini destekleyecek yeterli kanıt bulamamıştır (Sturt ve ark., 2012, *British Journal of General Practice*). Göz hareketleriyle "temsil sistemi" okuma gibi temel iddiaları deneylerde doğrulanmamıştır (Witkowski, 2010).	Doğrudan bir itikadî sorunu yoktur; ancak "herkesi programlayabilirsin" iddiası manipülasyona ve kibre açıktır. Kullanılabilir kısmı (iletişimde dinleme, hedef netliği) zaten BDT ve iletişim becerilerinde vardır.

Yaklaşım	Bilimsel durumu	İtikadî sorun
"Çekim yasası" (The Secret vb.)	Bilimsel temeli yoktur; aşırı olumlu hayal kurmanın motivasyonu ve çabayı düşürebildiğini gösteren araştırmalar vardır (Oettingen'in çalışmaları)	**Tevhide aykırıdır:** Rızkı ve kaderi "evrene" ve insanın düşünce enerjisine nispet eder. Dua yerine "evrene sipariş" koyar. Başına gelen felaketi "kötü düşünce çektin" diyerek kurbanın üzerine yıkar.
Olumlu telkin cümleleri ("Ben mükemmelim")	Düşük benlik saygısı olan kişilerde bazen ruh hâlini kötüleştirdiği bulunmuştur (Wood ve ark., 2009, *Psychological Science*)	Ucb ve kibre kayabilir. Sahih alternatif: Hamd, istiğfar ve tevekkülden oluşan gerçekçi dil ("Allah'ın izniyle yapabilirim")
"Bilinçaltı temizliği", subliminal ses kayıtları	Subliminal etkiler laboratuvarda zayıf ve kısa sürelidir; "bilinçaltını yeniden programlayan" kayıtların etkisi kanıtlanmamıştır	Pahalı ve bağımlılık yaratan bir piyasa; "gizli bilgi" iddiası
Enerji, aura, çakra, kristal, reiki	Kontrollü çalışmalarda plasebo ötesi etkisi gösterilememiştir	Gaybî güç iddiası; nesnelere koruyucu güç atfetme (temîme hükmüne yakın)
Astroloji, numeroloji, "isminin sayısı"	Bilimsel geçerliliği yoktur	Kâhinlik ve arrâflık hükmündedir (2.13)
"Kendini sev, kimseye boyun eğme" söylemi	Sağlıklı öz şefkat iyi oluşu artırır; ama narsisizmle karıştırılmamalıdır	Öz şefkat sünnete uygundur ("Nefsinin de senin üzerinde hakkı vardır", Buhârî, Savm 51); ancak kulluğu reddeden "benlik merkezli" söylem İblis'in kibrine benzer

9.4 Bilinçaltı: İslâmî ve bilimsel bir harita

Bilimsel tablo: Modern bilişsel bilim, davranışlarımızın büyük kısmının otomatik süreçler, alışkanlıklar ve fark edilmeyen dikkat yönlendirmeleriyle yürüdüğünü kabul eder. Ancak bu, Freud'un psikanalitik "bilinçaltı" modelinden ve kişisel gelişim piyasasının "bilinçaltını programla, her şeyi elde et" vaadinden farklıdır. Değiştirilebilir olan, **alışkanlıklar, dikkat ve tekrar eden düşünce kalıplarıdır.**

İslâmî tablo — Hevâtır (kalbe gelen düşünceler): Tasavvuf ve ahlâk literatürü kalbe gelen düşünceleri kaynağına göre dörde ayırır (bir yorumdur, nass değildir):

Hâtır	Kaynağı	Tanıma işareti	Yapılacak
Rabbânî	Allah'tan bir ilham	Sakinlik, açıklık, şeriata uygunluk	Değerlendirmek, istihare
Melekî	Meleğin hayra daveti	Hayra teşvik, hakkı tasdik	Hemen uygulamak
Nefsânî	Nefsin arzusu	Belli bir arzuda ısrar, tekrar eden çekim	Tezkiye, alışkanlık değişimi, ortam düzenleme
Şeytânî	Şeytanın vesvesesi	Kötülüğe ve acele etmeye çağrı, değişken hedef, korku ve ümitsizlik	İstiâze, zikir, yönünü değiştirmek

Bu tasnif, Tirmizî'de geçen "Şeytanın da meleğin de insana bir dokunuşu (lemme) vardır" rivayetine dayanır (Tirmizî, Tefsîr, Bakara 35) **[Hasen-Garîb; bazı muhaddislerce zayıf]**.

9.5 Kişisel gelişimin İslâmî adı: Tezkiye

"Nefsini arındıran kurtuluşa ermiştir; onu kirletip örten ise ziyana uğramıştır." (Şems 91/9-10). Kur'an'da peygamberliğin dört görevinden biri tezkiyedir (Bakara 2/129, 151; Âl-i İmrân 3/164; Cuma 62/2).

Batı merkezli kişisel gelişim **"daha fazla elde et"** üzerine kuruludur; tezkiye ise **"daha iyi bir kul ol, gerisi Allah'tandır"** üzerine. Tezkiyenin bileşenleri modern bulgularla örtüşür:

- **Tahliye (تَخْلِيَة, "boşaltma"; خ ile):** Kötü huyları boşaltmak (bırakılacak alışkanlıklar)
- **Tahliye (تَحْلِيَة, "süsleme"; ح ile):** İyi huylarla süslemek (kazanılacak alışkanlıklar)
- **Murâkabe:** Farkındalık
- **Muhâsebe:** Günlük değerlendirme
- **Mücâhede:** Disiplinli çaba (Ankebût 29/69: "Bizim uğrumuzda mücâhede edenleri yollarımıza ileteceğiz")
- **Sohbet:** İyi arkadaş ve rehber

Bölüm 10 — Güçlü Mü'min Reçetesi: Maddi ve Manevi Güç

Şeytana karşı en iyi savunma, güçlü bir mü'min olmaktır; ve sünnet, gücü yalnızca maneviyatla değil **beden, ilim, mal, irade, zaman ve toplulukla** birlikte tanımlar. Reçetenin anahtar metni, gücü doğrudan şeytanın tuzağına bağlayan şu hadistir:

الْمُؤْمِنُ الْقَوِيُّ خَيْرٌ وَأَحَبُّ إِلَى اللَّهِ مِنَ الْمُؤْمِنِ الضَّعِيفِ، وَفِي كُلٍّ خَيْرٌ. احْرِصْ عَلَى مَا يَنْفَعُكَ، وَاسْتَعِنْ بِاللَّهِ وَلَا تَعْجِزْ، وَإِنْ أَصَابَكَ شَيْءٌ فَلَا تَقُلْ: لَوْ أَنِّي فَعَلْتُ كَانَ كَذَا وَكَذَا، وَلَكِنْ قُلْ: قَدَرُ اللَّهِ وَمَا شَاءَ فَعَلَ، فَإِنَّ لَوْ تَفْتَحُ عَمَلَ الشَّيْطَانِ

"Güçlü mü'min, Allah katında zayıf mü'minden daha hayırlı ve daha sevimlidir; ama her ikisinde de hayır vardır. Sana fayda verecek şeye hırsla sarıl, Allah'tan yardım iste ve acze düşme. Başına bir şey gelirse 'Keşke şöyle yapsaydım, şöyle şöyle olurdu' deme; 'Allah takdir etti ve dilediğini yaptı' de. Çünkü 'keşke', şeytanın işine kapı açar." (Müslim, Kader 34) **[Sahih]**

Bu hadis beş adımlık bir güç formülüdür: **(1) Faydalı olanı seç, (2) hırsla çalış, (3) Allah'tan yardım iste, (4) acze düşme, (5) sonuca razı ol ve pişmanlık döngüsüne girme.** Beşinci adım, şeytanın en etkili psikolojik silahlarından birini, geçmişe takılıp kalmayı (ruminasyon) doğrudan etkisiz kılar.

10.1 Gücün yedi sütunu

Sütun	Ana delil	Ölçülebilir hedef
1. İman ve tevekkül gücü	Nahl 16/99; "Kuşların rızıklandığı gibi" (Tirmizî, Zühd 33 — sahih)	Kaygı anında "Hasbünallah" refleksi; günlük istiâze ve tevhid zikri
2. İlim gücü	"Allah kime hayır dilerse onu dinde fakih kılar" (Buhârî, İlim 13); "Rabbim, ilmimi artır" (Tâhâ 20/114)	Günde en az 20 dakika ilim; yılda belirli kitaplar; Kur'an'ın anlamıyla okunması
3. İbadet ve zikir gücü	"İstiğfar edin... kuvvetinize kuvvet katsın" (Hûd 11/52); Fâtıma'ya öğretilen tesbihin hizmetçiden hayırlı oluşu (Buhârî, Nafakât 6; Müslim, Zikir 80)	Beş vakit namaz vaktinde; sabah-akşam zikirleri; günde 100 istiğfar
4. Beden gücü	"Onlara karşı gücünüz yettiğince kuvvet hazırlayın" (Enfâl 8/60); "Bilin ki kuvvet atıştır" (Müslim, İmâre 167); "Bedeninin senin üzerinde hakkı vardır" (Buhârî, Savm 55)	Haftada en az 150 dakika orta tempolu hareket; bir savunma veya hedef sporu (okçuluk, yüzme, dövüş sanatı); 7-8 saat uyku
5. Mal ve iktisadî güç	"Veren el alan elden hayırlıdır" (Buhârî, Zekât 18); "Hiç kimse elinin emeğinden daha hayırlı bir yiyecek yememiştir" (Buhârî, Büyû' 15)	Helal ve çok kaynaklı gelir; faizsiz bütçe; düzenli infak; borçtan kaçınma

Sütun	Ana delil	Ölçülebilir hedef
6. İrade ve ahlâk gücü	"Gerçek pehlivan, öfke anında kendine hâkim olandır" (Buhârî, Edeb 76; Müslim, Birr 107)	Öfke protokolü (5.7); bakış disiplini; doğruluk
7. Topluluk gücü	"Mü'min mü'min için birbirini tutan bina gibidir" (Buhârî, Salât 88; Müslim, Birr 65); "Kurt sürüden ayrılanı kapar"	Cemaatle namaz; haftalık ilim/sohbet halkası; sıla-i rahim; aile içi istişare

10.2 Zayıflıktan sığınma duası: Gücün negatif tanımı

Peygamber (s.a.v.) zayıflığın sekiz formundan Allah'a sığınırdı. Bu dua, "güçlü mü'min"in neyden kaçınması gerektiğinin tam listesidir:

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْهَمِّ وَالْحَزَنِ، وَالْعَجْزِ وَالْكَسَلِ، وَالْجُبْنِ وَالْبُخْلِ، وَضَلَعِ الدَّيْنِ وَغَلَبَةِ الرِّجَالِ

Allâhümme innî e'ûzu bike mine'l-hemmi ve'l-hazen, ve'l-aczi ve'l-kesel, ve'l-cubni ve'l-buhl, ve dala'i'd-deyni ve ğalebeti'r-ricâl.

"Allah'ım! Gelecek kaygısından ve geçmişin hüznünden, acizlikten ve tembellikten, korkaklıktan ve cimrilikten, borcun ağırlığından ve insanların baskısından sana sığınırım." (Buhârî, Deavât 36, 40) **[Sahih]**

Sığınılan	Boyutu	Şeytanla bağlantısı	Modern karşılığı
Hemm (kaygı)	Psikolojik	Korkutma (Âl-i İmrân 3/175)	Kaygı bozuklukları
Hazen (hüzün)	Psikolojik	"Keşke" kapısı	Ruminasyon, depresyon
Acz (yapamama)	Kapasite	"Acze düşme" hadisi	Beceri eksikliği
Kesel (tembellik)	İrade	Ense düğümleri (3.2)	Erteleme
Cübn (korkaklık)	Cesaret	Dostlarıyla korkutma	Kaçınma davranışı
Buhl (cimrilik)	İktisadî	Fakirlik korkusu (Bakara 2/268)	Kıtlık zihniyeti
Dala'u'd-deyn (borç yükü)	Maddi	Boş vaat ve israf (İsrâ 17/27)	Finansal stres
Ğalebetü'r-ricâl (insanların baskısı)	Sosyal	İnsan şeytanları	Zorbalık, sömürü, güçsüzlük

10.3 Günlük program

Zaman	Manevi	Maddi
Fecir (uyanış)	Uyanış zikri, abdest, sabah namazı, sabah zikirleri, Kur'an (kısa da olsa düzenli)	Erken kalkış; "Allah'ım, ümmetime sabah erkenciliğinde bereket ver" (Ebû Dâvûd, Cihâd 78 — hasen)
Sabah	Besmeleyle işe başlama, evden çıkış duası	Günün en zor işini sabaha koymak; 20-30 dk hareket
Öğle	Öğle namazı; isteğe bağlı kısa kaylûle	Dengeli öğle yemeği ("Midenin üçte biri yemek, üçte biri su, üçte biri nefes", Tirmizî, Zühd 47 — sahih)
İkindi	İkindi namazı, akşam zikirleri başlangıcı	Öğrenme ve beceri çalışması
Akşam	Akşam namazı; kapıları kapatma; aileyle yemek	Ekransız aile zamanı
Yatsı ve uyku	Yatsı; muhâsebe (günün kısa değerlendirmesi); yatma zikirleri	Erken yatma; telefonun yatak odası dışında olması

10.4 Haftalık, aylık ve yıllık program

Periyot	Program
Haftalık	Cuma: gusül, Kehf sûresi, salavat, Cuma namazı. Pazartesi-perşembe orucu (isteğe bağlı). Evde Bakara sûresi. Bir ilim halkası veya sohbet. Bir sıla-i rahim ziyareti veya araması. Bir uzun spor seansı.
Aylık	Hicrî ayın 13, 14 ve 15. günlerinde oruç (Eyyâm-ı bîd, Tirmizî, Savm 54 — sahih). Aylık bütçe ve infak değerlendirmesi. Bir kitap.
Yıllık	Ramazan: şeytanların zincirlendiği ay; yılın alışkanlık sıfırlama dönemi. Zilhicce'nin ilk on günü. Muharrem ve Âşûrâ orucu. Yıllık muhâsebe: Yedi sütun için hedef belirleme. Gücü yetene hac ve umre.

10.5 Zaman: En kolay çalınan güç

"İki nimet vardır ki insanların çoğu onlarda aldanmıştır: sağlık ve boş vakit." (Buhârî, Rikâk 1) **[Sahih]**. İbnü'l-Kayyim'in beşinci ve altıncı basamakları (4.3) doğrudan zamanı hedefler: Günah işletemeyen şeytan, kişiyi sevapsız mubahlarla ve daha az önemli hayırlarla oyalar.

Günümüzün en büyük "mubah tuzağı": Sonsuz akış, kısa video ve bildirim ekonomisi. Bunlar haram değildir ama bilinçsizce kullanıldığında ömrü tüketir, dikkati parçalar ve uykuyu bozar. Önerilen kalkanlar: Bildirimleri kapatmak, ekran süresine üst sınır koymak, telefonu namaz ve uyku alanından çıkarmak ve "Bu bana fayda veriyor mu?" sorusunu sormak ("Kişinin İslâm'ının güzelliğinden biri, kendisini ilgilendirmeyeni terk etmesidir", Tirmizî, Zühd 11 — hasen).

Bölüm 11 — Uygulama Modülleri

Belgenin içeriği dört ürüne dönüştürülebilir: bir oyun tasarım sistemi, bir kitap, yaş seviyeli bir eğitim programı ve bir aile rehberi. Bu bölüm her biri için hazır bir iskelet sunar.

11.1 Oyun tasarımı: Düşman–tuzak–kalkan matrisi

Temel tasarım ilkesi: Kur'an'daki modelde şeytan, oyuncuyu doğrudan öldüren bir canavar değil, **kapı açtıran bir ayartıcıdır.** Bu yüzden en sadık mekanik, "saldırıyı savuşturmak" değil, **tuzağı tanımak ve kapıyı kapatmaktır.** Oyuncunun asıl "can barı" kalp/iman göstergesidir; asıl "silahları" zikir, ilim, ibadet ve iyi arkadaştır.

Boss merdiveni (İbnü'l-Kayyim'in basamakları tersten): Oyuncu aşağıdan yukarıya tırmandıkça daha ince ve daha tehlikeli tuzaklarla karşılaşır. Bu yapı, "her kademede başka bir patron" mantığına sahip oyunlar için doğrudan kullanılabilir.

Seviye	Düşman (patron)	Tuzak mekaniği	Oyuncunun kalkanı / power-up	Kaynak
1	Zaman Hırsızı	Sonsuz akış, bildirimler; süre çubuğu fark ettirmeden boşalır	"Fayda veriyor mu?" sorusu; bildirim kapatma; sabah bereketi bonusu	4.3 (5. basamak); 10.5
2	Erteleme Ustası	"Yarın yaparsın"; görev listesi kendi kendine uzar	Tetikleyici-cevap kartları (durum zikirleri); "az ama devamlı" kombosu	Muhammed 47/25; 9.2
3	Küçük Günah Koleksiyoncusu	Her biri önemsiz görünen "çubuklar" birikip ateş yakar	Muhâsebe ekranı; istiğfar ile temizleme	4.3 (4. basamak)
4	Öfke Kışkırtıcısı (Nezğ)	Diyalogda öfke barı yükselir; patlarsa ilişki kalkanları kırılır	Otur-sus-istiâze üçlüsü; "pehlivan" rozeti	A'râf 7/200; 5.7
5	Aile Ayırıcı	Eşler ve kardeşler arasında yanlış anlaşılma tohumları	"En güzel söz" diyalog seçeneği; özür ve sıla mekaniği	İsrâ 17/53; 2.2 (İblis'in tahtı)
6	Vesvese Fısıldayıcısı (Hınzeb)	Ekranda sahte uyarılar: "Abdestin bozuldu mu?", "Yanlış mı okudun?"	Şüpheyi yok sayma becerisi; tekrarlamamak puan kazandırır	2.7; 8.2
7	Korku Tüccarı (Kâhin / Sahte Rukyeci)	Fal, büyü korkusu ve "paket tedavi" satışı	Tevhid kalkanı; kontrol listesi (7.7)	2.13; 7.7
8	Süsleyici (Tezyin)	Yasak ağaç yeni isimle sunulur ("getiri", "sosyal içicilik")	"Gerçek isim" lensi: Etiketi kaldırıp asıl adı gösterir	Tâhâ 20/120; 4.1

Seviye	Düşman (patron)	Tuzak mekaniği	Oyuncunun kalkanı / power-up	Kaynak
9	Bid'at Mimarı	İyi niyetli ama kaynaksız uygulamalar; oyuncu "sevap" sandığı yanlışlarla dolar	Kaynak kontrolü (sahih/zayıf etiketleri)	4.3 (2. basamak); Ek B
10	Tâğût Düzeni	Sistematik adaletsizlik, rüşvet, kurumsallaşmış kötülük	Cemaat, adalet ve sabır; tek başına kazanılmaz, takım gerekir	Bakara 2/256; Nisâ 4/76
Son	İblis	Kibir; oyuncuya "Sen herkesten iyisin" der, ucb ile düşürür	Tevazu ve ihlâs; zafer ekranında oyuncu kendini değil Allah'ı över	Hicr 15/40-42; A'râf 7/12

Oyun tasarımında kırmızı çizgiler:

- Allah'ı, peygamberleri ve melekleri görsel olarak tasvir etmemek.
- Sihir, fal ve cin çağırmayı oyuncu için **cazip bir güç** olarak sunmamak (sadece düşmanın aracı olarak).
- Cinleri korku-gerilim türünde, özellikle çocuk oyunlarında, kâbus üretecek şekilde göstermemek. Kur'an'ın tonu "zayıf düşman"dır, "yenilmez canavar" değil.
- Dua ve âyetleri "büyü sözü" mekaniğine indirgememek; zikri bir **dikkat ve bağlılık** mekaniği olarak tasarlamak (örneğin zikir kullanan oyuncunun görüş alanı açılır, A'râf 7/201: "gözleri açılır").
- "Keşke" mekaniği: Kaybedince geri sarma yerine "Kaderullah" seçeneği, oyuncuyu pişmanlık döngüsü yerine yeni denemeye yönlendirir (Müslim, Kader 34).

11.2 Kitap / yayın iskeleti

Önerilen ad: **"Kapalı Kapı: Şeytanın Tuzaklarına Karşı Mü'minin Başucu Kitabı"** (Peygamber'in "Şeytan kapalı kapıyı açmaz" sözüne atıfla).

1. Görünmez Düşman: Kim, ne, nerede? (Bölüm 1-3)
2. Âdem'den Bugüne Bir Tuzak Tarihi (Bölüm 4)
3. Kalkanlar: Bir Günün Zikir Haritası (Bölüm 5; cep kartları olarak da basılabilir)
4. Sihir, Nazar, Cin: Korkmadan Bilmek (Bölüm 6-7)
5. Ruh Sağlığı ve İman: Hekimle İmam Aynı Masada (Bölüm 8)
6. Kişisel Gelişim mi, Tezkiye mi? (Bölüm 9)

7. Güçlü Mü'min Programı: 40 Günlük Uygulama (Bölüm 10)
8. Ekler: Dua kartları, sahih-zayıf rehberi, sözlük

Yayın öncesi kontrol: Hadis numaraları ve derecelerinin bir hadis uzmanınca, Arapça metinlerin harekeleriyle bir Kur'an ve Arap dili uzmanınca, Bölüm 8'in bir psikiyatristçe gözden geçirilmesi önerilir.

11.3 Yaş seviyeli eğitim programı

Yaş	Hedef	İçerik	Kaçınılacak
4-6	Güven ve alışkanlık	Besmele, "E'ûzu billâh", yatarken muavvizât ve avuçlara üfleme; "Allah bizi korur" mesajı; kapıyı besmeleyle kapatma oyunu	Cin hikâyeleri, korkutma, "şeytan seni alır" tehditleri
7-9	Hikâyelerle tanıma	Âdem kıssası; Ebû Hüreyre ve hurma hırsızı; Hınzeb; durum duaları kartları (evden çıkış, eve giriş, yemek, helâ)	Ayrıntılı sihir ve cin çarpması anlatıları
10-12	Taktikleri fark etme	"Adım adım" ve "süsleme" taktikleri; nefs ve şeytan farkı; dijital tuzaklar; öfke protokolü	Suçluluk ve korku temelli dil
13-17	Eleştirel düşünme ve kimlik	İnsan şeytanları ve akran baskısı; fal, burç, "çekim yasası" eleştirisi; vesvese ve OKB farkındalığı; güçlü mü'min programı; sahih-zayıf ayrımı	Sorulara cevapsız yasaklar; ruhsal sorunları damgalama
Yetişkin	Bütüncül program	Belgenin tamamı; aile liderliği; rukyenin doğru uygulanması; ruh sağlığı farkındalığı	İstismarcı rukyecilere yönlendirme

Pedagojik ilke: Çocuğa önce **Allah'ın sevgisi ve koruması**, sonra düşmanın varlığı öğretilir. Kur'an da muavvizeteynde önce Allah'ın sıfatlarını (Rabb, Melik, İlâh), sonra sığınılan şerri anar.

11.4 Aile rehberi

İblis'in en sevdiği "başarı" aileyi dağıtmaktır (Müslim, Sıfâtü'l-Münâfıkîn 67). Bu yüzden aile, korunmanın birinci kalesidir.

Ev kuralları (sünnetten):

- [ ] Eve girerken selâm ve besmele
- [ ] Yemeğe besmeleyle başlamak, sağ elle yemek
- [ ] Akşam karanlığında kapıları besmeleyle kapatmak, küçük çocukları içeri almak
- [ ] Evde haftada en az bir kez Bakara sûresi (sesli kayıt da olabilir; tercihen okuyarak)
- [ ] Yatmadan önce aile olarak muavvizât
- [ ] Telefonların gece ortak alanda şarj edilmesi
- [ ] Haftalık aile halkası: 20 dakika, bir âyet, bir hadis, bir değerlendirme sorusu

Eşler arası "nezğ" protokolü: "Kullarıma söyle, sözün en güzelini söylesinler. Çünkü şeytan aralarına fesat sokar." (İsrâ 17/53)

1. Tartışma kızışınca: İstiâze ve oturma.
2. Ses yükselince: Mola ("Sakinleşince konuşalım").
3. Sonra: Suçlama değil, ihtiyaç cümlesi ("Şu durumda kendimi … hissediyorum, … ihtiyacım var").
4. Kapanış: Özür ve dua. Peygamber (s.a.v.) küsmeyi üç günle sınırlamış ve önce selâm verenin daha hayırlı olduğunu bildirmiştir (Buhârî, Edeb 62; Müslim, Birr 25).

Çocuklar için akşam duası: Uîzükum bi kelimâtillâhi't-tâmmeh… (5.7). Peygamber'in torunlarını koruduğu bu dua, ebeveynin elini çocuğun başına koyarak okuyabileceği güçlü bir sevgi ritüelidir.

Ekler

Ek A — Toplu metinler

Bakara 2/285-286:

آمَنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ ۚ كُلٌّ آمَنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْ رُسُلِهِ ۚ وَقَالُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا ۖ غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ ۝ لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا ۚ لَهَا مَا كَسَبَتْ وَعَلَيْهَا مَا اكْتَسَبَتْ ۗ رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِنْ نَسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا ۚ رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَا إِصْرًا كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِنَا ۚ رَبَّنَا وَلَا تُحَمِّلْنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهِ ۖ وَاعْفُ عَنَّا وَاغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا ۚ أَنْتَ مَوْلَانَا فَانْصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ

"Peygamber, Rabbinden kendisine indirilene iman etti, mü'minler de. Hepsi Allah'a, meleklerine, kitaplarına ve peygamberlerine iman ettiler. 'O'nun peygamberlerinden hiçbiri arasında ayırım yapmayız' dediler ve 'İşittik, itaat ettik. Rabbimiz! Bağışlamanı dileriz.

Dönüş sanadır' dediler. Allah hiç kimseye gücünün yeteceğinden fazlasını yüklemez. Herkesin kazandığı iyilik kendi lehine, yaptığı kötülük de kendi aleyhinedir. Rabbimiz! Unutur ya da yanılırsak bizi sorumlu tutma. Rabbimiz! Bizden öncekilere yüklediğin gibi bize de ağır yük yükleme. Rabbimiz! Bize gücümüzün yetmediği şeyleri yükleme. Bizi affet, bizi bağışla, bize merhamet et. Sen bizim mevlâmızsın. Kâfirler topluluğuna karşı bize yardım et."

Belgede geçen diğer metinlerin yerleri:

Metin	Bölüm
İstiâze ve Mü'minûn 23/97-98	5.2
İhlâs, Felak, Nâs	5.3
Âyetü'l-Kürsî	5.4
Tevhid zikri; "Bismillâhillezî..."; "Allâhümme âlime'l-gayb..."; Seyyidü'l-istiğfâr	5.6
Evden çıkış, helâ, mescit, konaklama, çocuk koruma, eşle birleşme duaları	5.7
Namaz sonu dört istiâze	5.8
Rukye duaları	7.3
Güçlü mü'min hadisi; zayıflıktan sığınma duası	10, 10.2

Ek B — Yaygın ama sahih olmayan veya yanlış anlaşılan rivayet ve inanışlar

Söz / inanış	Durumu	Doğrusu
"Dua mü'minin silahıdır."	Hâkim'de geçer; isnadı zayıf, bazı muhaddislerce uydurma sayılmıştır	Sahih alternatif: "Dua ibadetin ta kendisidir." (Tirmizî, Tefsîr 2; Ebû Dâvûd, Vitr 23)
"Bir fakih şeytana bin âbidden daha çetindir."	Tirmizî, İlim 19; zayıf	Mânâ olarak ilmin fazileti sahih hadislerle sabittir (Buhârî, İlim 13)
"Öfkelenen abdest alsın; öfke şeytandandır, şeytan ateştendir, ateş suyla söner."	Ebû Dâvûd, Edeb 4; zayıf	Sahih olan: İstiâze ve oturmak (5.7). Abdest almak genel olarak güzeldir ama bu gerekçeyle sünnet olduğu sabit değildir

Söz / inanış	Durumu	Doğrusu
İblis'in beş oğlu: Tebr, A'ver, Mıswat, Dâsim, Zelenbûr ve görevleri	Mücâhid'e nispet edilen bir söz; Peygamber'den sahih bir rivayet değildir	Oyun ve hikâyede kullanılacaksa "rivayet" değil "kurgu" olarak işaretlenmelidir
"Abdestin şeytanı Velhân"	Zayıf (2.8)	Su israfı ve abdest tekrarı yasağı sahih hadislerle sabittir
"Kara kedi cindir / uğursuzdur."	Asılsız	Sahih hadiste geçen kara **köpek**tir (Müslim, Salât 265). Kedi hakkında Peygamber "O necis değildir, aranızda dolaşanlardandır" buyurmuştur (Ebû Dâvûd, Tahâret 38 — sahih). Uğursuzluk inancı reddedilmiştir (Müslim, Selâm 107).
"Gece ıslık çalmak, gece aynaya bakmak, gece tırnak kesmek cinleri çağırır."	Asılsız	Sünnette gece için sabit olan: kapıları kapatmak, kapları örtmek, lambaları söndürmek (3.5)
"Sıcak su dökerken 'destur' demek"	Halk âdeti; nassı yoktur	Her işe besmeleyle başlamak genel bir sünnettir; besmele "destur"dan daha uygundur
"Albastı / lohusa basması" ve kırk gün inanışları	Halk inancı; sahih bir nass yoktur	Doğum sonrası ruhsal değişimler tıbbi durumlardır; doğum sonrası psikoz acildir (8.3)
"Yâsîn okumak özellikle cin kovar."	Yâsîn'in özel faziletlerine dair rivayetlerin çoğu zayıftır	Cinlere karşı özel olarak sahih hadisle sabit olanlar: Âyetü'l-Kürsî, Bakara sûresi ve son iki âyeti, muavvizât
"Cin çarpmış kişiyi dövmek cini çıkarır."	Bâtıl ve tehlikeli; ölümle sonuçlanmış vakalar vardır	Sünnette darp yoktur; rukye, dua ve tıbbi tedavi (Bölüm 7, 8)
"Nazar boncuğu, at nalı, kırmızı kurdele korur."	Şirk hükmünde (temîme)	Mâşâallah, bârekallah, muavvizât (6.2)

Söz / inanış	Durumu	Doğrusu
"Cinin söylediğine göre seni falanca büyüledi."	Gayb iddiası ve tefrika aracı	Cinlerin yalancı olduğu bilgisi (Buhârî, Vekâle 10); suizan yasağı (Hucurât 49/12)
"Ramazan'da kötü hiçbir şey olmaz, cinler tamamen bağlıdır."	Hadisin aşırı genellenmesi	Azgınlar zincirlenir; nefsin ve alışkanlıkların etkisi sürer (2.6)

Ek C — Kaynakça

Klasik kaynaklar:

- Kur'ân-ı Kerîm; mealde Diyanet İşleri Başkanlığı meali esas alınmış, bazı yerlerde serbest çeviri yapılmıştır.
- Buhârî, *el-Câmiu's-Sahîh*; Müslim, *el-Câmiu's-Sahîh*; Ebû Dâvûd, Tirmizî, Nesâî ve İbn Mâce'nin *Sünen*leri; Mâlik, *el-Muvatta*; Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*.
- Nevevî, *el-Ezkâr* ve *Riyâzü's-Sâlihîn* (sabah-akşam ve durum zikirleri için).
- İbn Hacer el-Askalânî, *Fethu'l-Bârî* (rukye şartları ve hadis şerhleri için).
- Gazzâlî, *İhyâu Ulûmi'd-Dîn*, "Kitâbu Şerhi Acâibi'l-Kalb".
- İbnü'l-Cevzî, *Telbîsü İblîs*.
- İbnü'l-Kayyim el-Cevziyye, *Bedâiu'l-Fevâid*; *İğâsetü'l-Lehfân min Mesâyidi'ş-Şeytân*; *Zâdü'l-Meâd* (Tıbb-ı Nebevî bölümü).
- Bedrüddîn eş-Şiblî, *Âkâmü'l-Mercân fî Ahkâmi'l-Cân*.
- Ebû Zeyd el-Belhî, *Mesâlihu'l-Ebdân ve'l-Enfüs*.
- Ömer Süleyman el-Eşkar, *Âlemü'l-Cin ve'ş-Şeyâtîn* (çağdaş, nass odaklı derleme).

Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi maddeleri: Cin, Şeytan, İblîs, Sihir, Rukye, Nazar, Vesvese.

Psikiyatri ve psikoloji:

- Al-Fayez H. ve ark. (2015). Duration of untreated psychosis and pathway to care in Riyadh, Saudi Arabia. Özet
- Lim A. ve ark. (2015). The attribution of psychotic symptoms to jinn in Islamic patients. *Transcultural Psychiatry*. Bağlantı
- Dein S., Illaiee A. S. (2013). Jinn and mental health: looking at jinn possession in modern psychiatric practice. *The Psychiatrist*, 37, 290-293. Bağlantı
- Awaad R., Ali S. Obsessional disorders in al-Balkhi's 9th century treatise. *Journal of Affective Disorders*. Özet

- Badri M. (2013). *Abu Zayd al-Balkhi's Sustenance of the Soul: The Cognitive Behavior Therapy of a Ninth Century Physician*. IIIT. Kayıt
- Yaqeen Institute. Clinicians, imams and the whisperings of Satan. Bağlantı
- Keshavarzi H., Khan F. Traditional Islamically Integrated (TIIP) treatment of OCD scrupulosity (waswasa). Program özeti
- Razali Z. A., Tahir M. F. (2017). The role of psychiatrists and Muslim faith healers in mental health issues. *IIUM Medical Journal Malaysia*. Bağlantı
- "Jinn Possession" and delirious mania in a Pakistani woman (2015). *American Journal of Psychiatry*. Bağlantı
- Muslim females with OCD washing subtype; imamların tutumları (Sydney Üniversitesi tezi). Kayıt
- Bağlantı verilmeden anılan ve literatürde iyi bilinen çalışmalar (yayın öncesi künye kontrolü önerilir): Pargament K. I., dinî başa çıkma (RCOPE) çalışmaları; Ano G. G., Vasconcelles E. B. (2005), dinî başa çıkma meta-analizi; Sturt J. ve ark. (2012), NLP sistematik derlemesi, *British Journal of General Practice*; Witkowski T. (2010), NLP araştırmalarının değerlendirmesi; Wood J. V. ve ark. (2009), olumlu öz telkinler, *Psychological Science*; Lally P. ve ark. (2010), alışkanlık oluşumu, *European Journal of Social Psychology*; Gollwitzer P. M., uygulama niyetleri; Oettingen G., olumlu hayal kurma ve motivasyon; Obeid T. ve ark. (2012), Suudi Arabistan'da epilepsinin cine atfedilmesi, *Seizure*.